ଶ୍ରୀ ହରିଃ
ବସୁଦେବସୁତଂ ଦେବଂ କଂସଚାଣୂରମର୍ଦ୍ଦନମ୍ ।
ଦେବକୀପରମାନନ୍ଦଂ କୃଷ୍ଣଂ ବନ୍ଦେ ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁମ୍ ।।

।। ଶ୍ରୀମଦ୍‌ଭଗବଦ୍ଗୀତା ବିବେଚନ ସାରାଂଶ ।।

ଅଧ୍ୟାୟ | ୨: ରାଜବିଦ୍ୟାରାଜଗୁହ୍ୟ ଯୋଗ

1/3 (ଶ୍ଳୋକ 1-6), ରବିବାର, 07 ଜୁଲାଇ 2024

ବିବେଚକ: ଗୀତା ବିଶାରଦ ଡାଃ ଆଶୂ ଗୋୟଲ ଜୀ

ୟୁଟ୍ୟୁବ୍ ଲିଙ୍କ୍ |: https://youtu.be/TYN89V-2-7U

ପରମାତ୍ମାଙ୍କର ସର୍ବବ୍ୟାପକତାର ଜ୍ଞାନ

ଉପକ୍ରମଣିକା -->

ଦୀପ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳନ, ଗୁରୁ ବନ୍ଦନା, ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବଂ ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦଦେବ ଗିରି ମହାରାଜଙ୍କର ଚରଣ ବନ୍ଦନା ପୂର୍ବକ ଆଜିର ବିବେଚନ ସଭାର ପ୍ରାରମ୍ଭ ହେଲା ।

ଭଗବାନଙ୍କ ଅତିଶୟ କୃପାରୁ ଆମର ସୌଭାଗ୍ୟ ଉଦୟ ହୋଇଛି ଯେ ଆମେ ଏହି ମାନବ ଜୀବନକୁ ସଫଳ କରିବାକୁ ଗୀତାଜୀଙ୍କ ଅଧ୍ୟୟନ, ପାରାୟଣ, ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ କରିବାର ଦୈବୀ ସୁଯୋଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛୁ । ପୁନଃ ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣକୁ ଅଭ୍ୟାସ କରିବା, କଣ୍ଠସ୍ଥ କରିବା, ସଦ୍‌ଗୁଣ ସମୂହକୁ ଜୀବନରେ ଢ଼ାଳିବା ଏବଂ କୌଣସି ବି ଉପାୟରେ ଭଗବଦ୍ଗୀତା ଆମ ଜୀବନ ସାଥୀ ହୁଅନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରୟାସରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବ୍ରତ ହୋଇସାରିଛି ।

ଜଣା ନାହିଁ ଏହା ଆମର ଏହି ଜନ୍ମର କି ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର କର୍ମ ଫଳ ବା କୌଣସି ସନ୍ଥ ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଶୁଭଦୃଷ୍ଟିର ପରିଣାମ ବା ଭଗବାନଙ୍କ କୃପାରୁ ଏହି ପରମ ଜ୍ଞାନ ଆସ୍ୱାଦନର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପାରିଛେ ।

ଭଗବାନଙ୍କ କୃପା ବିନା କେହି ଭଗବଦ୍ଗୀତା ଭଳି ମହାନ୍ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ପଢ଼ି ପାରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ବାର ବାର ଆମ ହୃଦୟରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ଏହି ଭାବ ଉଦ୍ରେକ ହେବା ଉଚିତ୍ କି ଆମେ ଏଥିପାଇଁ ମନୋନୀତ ହୋଇଛୁ। ଭଗବାନଙ୍କ କୃପାରୁ ଭଗବଦ୍ଗୀତା ଆମ ଜୀବନରେ ଆସିଛନ୍ତି । ଏହା ତାଙ୍କର ବିଶେଷ କୃପାର ସୁଫଳ ମାତ୍ର ।

ଆମେ ଷୋଡଶ ଅଧ୍ୟାୟ ଦେଖିଲେ, ସେଥିରେ ତିନି ଗୁଣର ଚିନ୍ତନ ଦେଖିଲେ । ସପ୍ତଦଶ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଭଗବାନଙ୍କ କୃପା ବିଷୟରେ ଜାଣିଲୁ। ତିନି ପ୍ରକାରର ଭୋଜନ, ତିନି ପ୍ରକାରର ତପ, ତିନି ପ୍ରକାରର ଦାନ ଏବଂ ତିନି ପ୍ରକାରର ଯଜ୍ଞ ଦେଖିଲୁ । ଆଜି ଆମେ ନବମ ଅଧ୍ୟାୟର ଚିନ୍ତନ କରିବା ।

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଭଗବାନ ଜ୍ଞାନଯୋଗ ଜନିତ ଉପଦେଶ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ଅର୍ଜୁନ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ -

ଭଗବାନ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନ ସବୁର ଉତ୍ତର ଦେବା ପାଇଁ କହୁଥିବା କଥାକୁ ବିରାମ ଦେଲେ ଓ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସାତ ଗୋଟି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ରଖିଲେ । ଜ୍ଞାନଯୋଗ ବୈଷୟିକ ଉପଦେଶ ଦେଉଥିବା ବେଳେ ଭଗବାନ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ବହୁତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା ବୁଝେଇଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଭଗବାନ ନବମ ଅଧ୍ୟାୟର ପ୍ରଥମ ଶ୍ଳୋକରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି, ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ମହତ୍ତ୍ୱ ତମେ ବୁଝିପାରିନଥିବାରୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଏହା ପୁନର୍ବାର କହିବି । ଭଗବାନ ଦୁଇଟି ଶ୍ଳୋକରେ ଏହାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ତୃତୀୟ ଶ୍ଳୋକରେ ଅଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ୍‌ର ଦୁର୍ଗତି କିଭଳି ହୁଏ । ତୁମେ ଏହା ବୁଝୁ ନାହଁ ଏବଂ ଯଦି ତୁମର ଶ୍ରଦ୍ଧା ନଥାଏ ତେବେ ତୁମର ଦୁର୍ଗତି ଅନିର୍ବାର୍ଯ୍ୟ ।

ଏହା ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୂଢ଼ ଅଧ୍ୟାୟ । ଏହାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ଅବଶ୍ୟ କଷ୍ଟକର ଉକ୍ତ ଅଧ୍ୟାୟର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହାକୁ ଏକାଗ୍ରତାର ସହିତ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ।

9.1

ଶ୍ରୀଭଗବାନୁବାଚ
ଇଦଂ(ନ୍) ତୁ ତେ ଗୁହ୍ୟତମଂ(ମ୍), ପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମ୍ୟନସୂୟବେ ।
ଜ୍ଞାନଂ(ଣ୍ୱ୍) ବିଜ୍ଞାନ ସହିତଂ(ୟ୍ଁ), ୟଜ୍ ଜ୍ଞାତ୍ୱା ମୋକ୍ଷ୍ୟସେଽଶୁଭାତ୍ ॥9.1॥

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଲେ--- ତୁମେ ଦୋଷଦୃଷ୍ଟିରହିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୋପନୀୟ ବିଜ୍ଞାନ ସମନ୍ୱିତ ଜ୍ଞାନ ମୁଁ ପୁଣି ଥରେ ତୁମକୁ ଭଲଭାବେ କହିବି, ଯାହା ଜାଣିଲେ ତୁମେ ଅଶୁଭରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଜନ୍ମମରଣରୂପୀ ସଂସାରରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯିବ।

ବିବେଚନ :-

ଅର୍ଜୁନ ତତ୍ପରେ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ନଥିଲେ ବି ଶ୍ରୀଭଗବାନ ସିଧା ନିଜ ଆଡୁ କଥା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଲେ, "ହେ ଅର୍ଜୁନ ! ତୁମେ ସରଳ ନିଷ୍କପଟ।"

ଶ୍ରୀଭାଗବାନଙ୍କୁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ଦୁଇଟି ଗୁଣ ସବୁଠାରୁ ପ୍ରିୟ । ଏହି କଥା ସେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ବହୁବାର କହିଛନ୍ତି ।

ସେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ନିଷ୍ପାପ ଓ ନିଷ୍କପଟ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଅନଘ ଅର୍ଥାତ ନିଷ୍ପାପ ଓ ଅନସୂୟ ଅର୍ଥାତ ନିଷ୍କପଟ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଆମେ ସବୁ କିନ୍ତୁ ଏହାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପରୀତ । ଗୁଣବାନ ବ୍ୟକ୍ତିଟିଏ ଦେଖିଲେ ବି ତାହା ଠାରେ କଣ ଅବଗୁଣ ଅଛି ଖୋଜିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛେ । ଯେତେ ବଡ଼ ମହାପୁରୁଷ ହୁଅନ୍ତୁ ପଛେ ତାଙ୍କର କିଛି ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତା ଖୋଜି ଲୋକ ବହି ଛପେଇ ପାରୁଛନ୍ତି। ପରନ୍ତୁ ଅର୍ଜୁନ ସର୍ବଦା ବିପରୀତ। ସେ କାହାଠାରେ ବି ଦୋଷ ଖୋଜନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ କେବେ ବି କାହାର ନିନ୍ଦା କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଲେ - ହେ ଅର୍ଜୁନ ! ତମେ ନିଷ୍କପଟ ହୋଇଥିବାରୁ ମୁଁ ତୁମ ଉପରେ କୃପାଭାବ ରଖିଛି ।

ଆମେ ଜାଣିଛେ ଯେ ଉତ୍ତମ, ଉତ୍ତମତର ଓ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଯେଭଳି ଗୋପନୀୟ, ଗୋପନୀୟତର ଓ ଗୋପାନୀୟତମ, ଏହି ଭାବରେ ବିଭକ୍ତିକରଣ ହୋଇଛି ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଲେ, ତୁମ ଭଳି ପ୍ରିୟତମ ଶିଷ୍ୟ ପାଖରେ ମୁଁ ପରମ ଗୋପନୀୟ କଥା କହିବାକୁ ଯାଉଛି । ମୁଁ ବିଜ୍ଞାନ ସହିତ ଏହି ଜ୍ଞାନକୁ ପୁନର୍ବାର କହୁଛି ଯାହାକୁ ଜାଣିଲେ ତୁମେ ସଂସାରର ଦୁଃଖରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯିବ । ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ ଏଠାରେ ପ୍ରଥମେ ଏହି କଥା କହିଛନ୍ତି ।

ବିଜ୍ଞାନ ସହିତ ଜ୍ଞାନ, ଏହାର ଅର୍ଥ କଣ ?

ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନ, ଏଥିରେ ଅନ୍ତର କଣ ଅଛି ?

ଭଗବାନ ଆଦିଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅନେକ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଉକ୍ତି ଉପରେ ବହୁତ ବିଚାର କରିଛନ୍ତି ଓ ଏହି ଶ୍ଳୋକର ଯେଉଁ ଆକଳ୍ପନୀୟ ଶବ୍ଦ, ଜ୍ଞାନ - ତାହାକୁ ଆଧାର କରି ଦଶ ଦଶ ପୃଷ୍ଠା ଟୀକା ଲେଖି ଯାଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଏହାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଶିଷ୍ଟ ମାନିଛନ୍ତି ।

ଆଦି ଭଗବାନ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ଆଧାତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏହାର ବିଚାର କରି କହିଛନ୍ତି।

ଜ୍ଞାନର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ପରୋକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଅପରୋକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ

ପରୋକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ :- ଯାହା ଗୁରୁ ଓ ଶାସ୍ତ୍ରଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ। ଯେପରି ଆମେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଉ ଓ ସେଠାରେ ଗୁରୁମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଓ ପୁସ୍ତକରୁ ଯେଉଁ ସବୁ ଜ୍ଞାନ ପାଉ ତାହା ପରୋକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ। ଗୁରୁଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣି ଓ ପୁସ୍ତକରୁ ପଢି ପାଇଥିବା ଜ୍ଞାନ ପରୋକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ ଅଟେ।

ଅପରୋକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ :- ଅନୁଭବରୁ ଆହରଣ କରିଥିବା ଜ୍ଞାନକୁ ଅପରୋକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ କୁହାଯାଏ। ପଢି, ଶୁଣି ଆହରଣ କରିବାକୁ ଜ୍ଞାନ କୁହାଯାଏ ଓ ଯାହା

ଅନୁଭବରୁ ଆହରଣ କରାଯାଏ ତାକୁ ବିଜ୍ଞାନ କୁହାଯାଏ।

ଶ୍ରୀ ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମହାରାଜ କହନ୍ତି ଜ୍ଞାନର ଅର୍ଥ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସାଂସାରିକ ଜ୍ଞାନ।

ଆଦି ଭଗବାନ ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ ମହାରାଜାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଅଧିକ

ମାନ୍ୟ ଅଟେ। ସବୁଠୁ ଅଧିକ ବିଦ୍ୱାନ ବ୍ୟକ୍ତି ମାନେ ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନକୁ ମାନି ନେଇଛନ୍ତି ଯେ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଅନୁଭବରୁ ମିଳେ ତାହା ବିଜ୍ଞାନ ହୋଇଯାଏ।

ୟୁଟ୍ୟୁବ୍‌ରେ ଆମେ ଯେଉଁ ରନ୍ଧନ କୌଶଳ ଶିଖୁ ତାହା ଜ୍ଞାନ ଅଟେ,ମାତ୍ର ଯେତେବେଳେ ସେହି କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରି ନିଜସ୍ୱ ଶୈଳୀରେ ଘରେ କିଛି ଖାଦ୍ୟ ତିଆରି କରୁ ତାହା ବିଜ୍ଞାନ ହୋଇଯାଏ, କାରଣ ଏହା ଅନୁଭବରୁ ହିଁ ଆସିଥାଏ।

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି, ହେ ଅର୍ଜୁନ ! ତୁମ ପାଖରେ ସେ ଦୃଷ୍ଟି ଅଛି, ତେଣୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଏହି ଜ୍ଞାନ ଶୁଣାଉଅଛି।

ଜଣେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ କହିଲେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପରି ଗୁରୁ ପାଇ ଧନ୍ୟ ହୋଇଗଲି। ଗୁରୁ କହିଲେ ଉତ୍ତମ ଗୁରୁ ମିଳିବା

କଷ୍ଟକର ନୁହଁ ମାତ୍ର ସଦ୍ ଶିଷ୍ୟ ଦୁର୍ଲଭ। ଅନେକେ କହନ୍ତି ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ହିଁ କାହିଁକି ଗୀତା ଜ୍ଞାନ ଦେଇଥିଲେ ଆଉ କାହାକୁ କାହିଁକି ନୁହେଁ? ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ମଧ ଏହି ଉପଦେଶାବଳୀ ଶୁଣେଇ ପାରିଥାନ୍ତେ ମାତ୍ର ତାଙ୍କୁ ଅର୍ଜୁନ ପରି ସଦ୍ ଶିଷ୍ୟ ମିଳି ନଥିଲେ ଯିଏ କି ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ହେବାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିବ। ସଦ୍ ଗୁରୁଙ୍କୁ ମଧ ସଦ୍ ଶିଷ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ, ଯାହାକି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ରୂପରେ ଏମିତି ଶିଷ୍ୟ ମିଳି ଯାଇଥିଲେ ଯାହାଫଳରେ ସେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ମାଧମରେ ଗୀତାର ପ୍ରାକଟ୍ୟ କରିଥିଲେ।

ଗୁହ୍ୟତମ :- ଯଦି କାହା ଘରେ ଟ୍ରେଜେରୀ ଥାଏ, ତେବେ କ'ଣ ଆମେ ତାକୁ ଖୋଲାରେ ରଖିବା ? ଏହାକୁ ଘରର ଯେ କୌଣସି ବଖରା ଭିତରେ ଆଲମାରୀରେ ଲୁଚେଇ କି ରଖା ଯାଏ। ଯାହା ଟ୍ରେଜେରୀ ଭିତରେ ଅଛି ତାହା ତ ଲୁଚି କି ଅଛି ପରନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଟ୍ରେଜେରୀରେ ଅଛି ତାହା ମଧ ଲୁଚି କି ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ। ଏହାକୁ ଗୋପନୀୟ ଭାବରେ ରଖାଯାଏ। କିଛି ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ଅର୍ଜିତ ଧନକୁ ମଧ ଲୁଚେଇ କି ରଖିଥାନ୍ତି କାହାକୁ ଜଣାନ୍ତି ନାହିଁ।

ଯୋଗୀମାନେ ସବୁ ବେଳେ ନିଜ ବୟସ ଅଧିକ କହିଥାନ୍ତି। ଗୋପନୀୟ କଥା ଏହା ଯାହା କାହାରିକୁ ମଧ କୁହାଯାଏ ନାହିଁ। କିଛି ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହିଁ କୁହାଯାଏ ଯଦ୍ଦ୍ୱାରା ତାର ଦୁରୁପଯୋଗ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଥରେ ଗାଆଁକୁ ଜଣେ ସନ୍ଥ ଆସିଥାନ୍ତି, ଏକାଧାରରେ ବୈରାଗୀ ଓ ଶୁଦ୍ଧ ମହାତ୍ମା। ସେ ଗାଁରେ ବସି କଥା କରୁଥାନ୍ତି। ଗାଁର ସେଠ୍ କେବେ ମଧ କଥା ପ୍ରବଚନ ଶୁଣି ନଥାନ୍ତି। ତାଙ୍କୁ ଲାଗୁଥିଲା ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଠକ କେବଳ ଟଙ୍କା ଲୁଟିବା ପାଇଁ ଆସିଛନ୍ତି। ସଂଯୋଗ ବଶତଃ ଠିକ୍ କଥା ଚାଲୁଥିବା ସମୟରେ ସେଠ୍ ଗାଡ଼ିରେ ସେହି ପେଣ୍ଡାଲ୍ ଦେଇ ଯାଉଥିଲେ। ପେଣ୍ଡାଲ୍ ସାମ୍ନାରେ ପ୍ରବଳ ଭିଡ଼ ଯୋଗୁଁ ସେଠ୍‌ଙ୍କ ଗାଡି ସେଠାରେ ଅଟକି ଗଲା ଫଳରେ ସତ୍ ସଙ୍ଗରେ ହେଉଥିବା ପ୍ରବଚନ ସେଠ୍‌ଙ୍କ କାନରେ ବାଜିଲା। ଯେବେ ମନରେ ପୁଣ୍ୟ ଜାଗୃତ ହୁଏ ସେତେବେଳେ ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏପରି ଘଟଣ ଘଟେ। ତାହା ଶୁଣି ସେଠ୍‌ଙ୍କୁ ବହୁତ ଭଲ ଲାଗିଲା। ସେ ଡ୍ରାଇଭରକୁ କହିଲେ ତୁମେ ଗାଡି ପାଖେଇ ଦିଅ ମୁଁ ଆସୁଛି। ସେଠାରେ ବସି ସେ କିଛି କଥା ଶୁଣିଲେ। ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା, ସେ ଭାବିଲେ ଏହା ଶୁଣିବା ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ ! ଏହା ତ ମୋ ଜୀବନ ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଉପଯୋଗୀ ଅଟେ। ପର ଦିନ ଉଚିତ୍ ସମୟରେ ପହଞ୍ଚି ସେଠାରେ ବସି ପଡିଲେ। ସେ ଭାବିଲେ ସ୍ୱାମୀଜୀଙ୍କୁ ଲାଗିବ ଗାଆଁର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସେଠ୍ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଆସିଛନ୍ତି। ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିବ, କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀଜୀ ତ

ବୈରାଗୀ ବ୍ୟକ୍ତି। ତାଙ୍କର ବା ସେଥିରେ ଯାଏ ଆସେ କେତେ? ସେଠ୍ ଜଣକ ନିଜ ହୀରାର ହାର ଓ ସୁନାର ବାଡି ଧରି ବହୁତ ଅହଂକାରର ସହ କଥା ଶୁଣିଆସିଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା ମହାରାଜ୍‌ଜୀ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରିବେ, କିନ୍ତୁ ମହାରାଜ୍‌ଜୀ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ହିଁ ନଥିଲେ। ତାଙ୍କ ମନରେ ଆଘାତ ଲାଗିଲା, ସେ ଭାବିଥିଲେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାଗତ ହେବ ହେଲେ ସେପରି କିଛି ହେଲା ନାହିଁ। ସେଠ୍‌ଙ୍କୁ କଥା ଆଜି ବି ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଲା। ସେଦିନ ସେ ପୁରା କଥା ଶୁଣିଲେ। ସେଠ୍ ପ୍ରଥମ ଥରପାଇଁ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ ସେ ଦେଖିଲେ କିଛି ବ୍ୟକ୍ତି କିଛି ଫଳ ନେଇକି ଆସୁଛନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କ ପାଦ ତଳେ ରଖି ପ୍ରଣାମ କରୁଛନ୍ତି। କିଛି ବ୍ୟକ୍ତି ଫୁଲ ନେଇକି ଆସୁଛନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କ ପାଦତଳେ ଥୋଇ ପ୍ରଣାମ କରୁଛନ୍ତି।

ସେଠ୍‌ଜୀ ଭାବିଥିଲେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ମହାରାଜ ଆସନ୍ତାକାଲି ମୋତେ ଦେଖିବେ ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ପ୍ରସାଦ ଆଣିବି, ସେତେବେଳେ ସେ ଜାଣିବେ । ପରଦିନ ସେଠ୍‌ଜୀ ଗାଡିରେ ନଅଟି ପେଟି ସେଓ ଆଣି ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ କହିଲେ - ସମସ୍ତ ପେଟି ନେଇ ମହାରାଜ୍‌ଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖ । ସେ ଭାବିଥିଲେ ଆଜି ମହାରାଜ୍ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବେ ପରନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ମଧ ମହାରାଜ ସେଠ୍‌ଜୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଧାନ ଦେଲେ ନାହିଁ । ମହାରାଜ୍ ମୋତେ ଏକ ସେଓ ପେଟି ଦେବା ପରେ ମଧ ମୋ ପ୍ରତି ଧାନ ଦେଇ ନ ଥିବାରୁ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖିତ ହୋଇଥିଲେ। ମହାରାଜ୍‌ଜୀଙ୍କ ପ୍ରବଚନ ତାଙ୍କୁ ବହୁତ ପସନ୍ଦ ଥିଲା, ତେଣୁ ତାଙ୍କ ମନ ମହାରାଜ୍‌ଜୀଙ୍କ କଥା ପାଖରେ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଅହଂକାର ଯୋଗୁଁ ସେ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ କଲେ । ସେ ନିୟମିତ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଆସୁଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ମହାରାଜ୍‌ଜୀ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ନାହିଁ ।

ଦିନେ ସେଠ୍‌ଜୀ ଦେଖିଲେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆସି ମହାରାଜ୍‌ଙ୍କୁ କହିଥିଲେ ଯେ ମୁଁ ତୁମଠାରୁ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ଯେତେବେଳେ ଗୋସ୍ୱାମୀ

ତାଙ୍କୁ ତିଥି କହିଥିଲେ, ସେଠ୍‌ଜୀ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ଯଦି ମହାରାଜ୍ କେବଳ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ୍ କରିବେ, ତେବେ ସେ ମଧ୍ୟ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ସେ ମହାରାଜଙ୍କୁ ଯାଇ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ମଧ୍ୟ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି। ସ୍ୱାମୀଜୀ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ସେଠ୍‌ଜୀଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଏବଂ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଖି ତଳକୁ କରି କହିଲେ, ଠିକ୍ ଅଛି ! ଦେଖିବା। ସେଠ୍‌ଜୀ କହିଲେ, ଆପଣ ତାଙ୍କୁ ତାରିଖ ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି । ମହାତ୍ମାଜୀ କହିଲେ ଯେ ସେ ବହୁ ବର୍ଷ ଧରି ସତ୍‌ସଙ୍ଗକୁ ଆସୁଛନ୍ତି। ସେଠ୍‌ଜୀ ମନରେ ବହୁତ ଆଘାତ ଅନୁଭବ କଲେ ।

ଏହି ସମୟରେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆସି କହିଲା, ମହାରାଜ୍, ଆପଣ ଆଜି ଆମ ଘରେ ଭିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ କହିଥିଲେ, ଆସନ୍ତୁ। ମହାରାଜ୍ କହିଲେ, ଠିକ୍ ଅଛି ଚାଲଯିବା । ସେଠ୍‌ଜୀ ଭାବିଲେ ଯେ ମହାରାଜ୍ କ'ଣ ଭିକ୍ଷା ବି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତି, ତାଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ଯେ ମହାରାଜ୍ ଗରିବଙ୍କ ଗୃହରେ କ'ଣ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବେ କି ? ମୁଁ ଏପରି ଏକ ନବରତ୍ନ ଥାଳି ପରିବେଷଣ କରିବି ଯେ ମହାତ୍ମାଜୀ କେବେବି ଖାଇ ନଥିବେ । କଥା ସମାପ୍ତ ହେବାର ପରଦିନ ସେଠ୍‌ଜୀ କହିଥିଲେ ଯେ ମହାରାଜ୍, ଆଜି ମୋ ଗୃହକୁ ଭିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଆସନ୍ତୁ। ମହାରାଜ୍‌ଜୀ କହିଛନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ସେପରି ଦାନ ନିମନ୍ତେ ଯାଏ ନାହିଁ। ସେଠ୍‌ଜୀ କହିଛନ୍ତି, ମୁଁ ଗତକାଲି ଦେଖିଥିଲି ଯେ ଆପଣ ଯାଇଥିଲେ, ତା'ପରେ ମହାରାଜ୍ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ମୋର ଜଣେ ପୁରାତନ ଶିଷ୍ୟ ଏବଂ ମୋତେ ବହୁତ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିଲେ। ଏମିତି ମୁଁ କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଯାଏ ନାହିଁ । ସେଠ୍‌ଜୀ କହିଲେ, ଆପଣ ଜଣେ ସାଧୁସନ୍ଥ ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି, ଆପଣ କିପରି ଏହିପରି ଭେଦଭାବ କରୁଛନ୍ତି ?

ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ଅଟେ। ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କଠାରୁ ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକଟ କରିଥିଲି, ଆପଣ ତାହା ସ୍ୱୀକାର କଲେ ନାହିଁ । ଆପଣ ମୋ ଘରକୁ ଭିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଯେତେବେଳେ ମହାରାଜ୍ ଦେଖିଲେ ଯେ ସେ ଆଜି ଜିଦ୍ ଧରିଛନ୍ତି, ସେ କହିଲେ ଠିକ୍ ଅଛି ! ଆସନ୍ତାକାଲି ମୁଁ ତୁମ ଗୃହକୁ ଆସିବି କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଭୋଜନ କରିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ମୋ କମଣ୍ଡଳୁ ନେଇ ଆସିବି । ମୋତେ ଯାହା କିଛି ଦେବେ, ସେଥିରେ ଦେବେ । ମୁଁ ଆଶ୍ରମକୁ ଆସିବା ପରେ ହିଁ ଖାଇବି, ତେଣୁ ସେଠ୍‌ଜୀ ଭାବିଲେ ଯେ ସେ ରାଜି ହୋଇଛନ୍ତି। ସେଠ୍‌ଜୀ ସହରର ଜଣେ ମିଠା ଦୋକାନୀଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ, ତାଙ୍କୁ ଖୁଆରେ ଖିରୀ ତିଆରି କରିବାକୁ ପଡିବ କାରଣ ଏହା ହିଁ କେବଳ କମଣ୍ଡଳୁରେ ରଖାଯାଇପାରିବ । ସେ କାଜୁ ବାଦାମ୍, ବାଦାମ୍ ଏବଂ ପିସ୍ତା ମିଶାଇ ଏକ ଚମତ୍କାର ଖିରୀ ତିଆରି କରିଥିଲେ । ପରଦିନ ଯେତେବେଳେ ମହାରାଜ୍ ସେଠ୍‌ଜୀଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ। ସେଠ୍‌ଜୀଙ୍କୁ ଲାଗିଲା, ମହାରାଜ ତାଙ୍କ ମହାନତା ଦେଖି ବହୁତ ଖୁସି ହେବେ କିନ୍ତୁ ମହାରାଜ୍ ସେଥିପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେଇନଥିଲେ। ସେଠ୍‌ଜୀ ପୁଣି ଥରେ ଅନୁରୋଧ କଲେ ଯେ ଯଦି ମହାରାଜ୍ ଏହାକୁ ପାଇଥାନ୍ତେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ମହାରାଜ୍ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ।

ଯେତେବେଳେ ସେଠ୍‌ଜୀ ଖିରୀକୁ ନେଇ କମଣ୍ଡଳୁରେ ରଖିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ, ସେଥିରେ କିଛି ଅଦ୍ଭୁତ ଘଟଣା ଦେଖାଗଲା । ଯେତେବେଳେ ସେଠ୍ ଜୀ ନିକଟତର ହୋଇ ଦେଖିଲେ, ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ମହାରାଜ, ଏଥିରେ କିଛି ଭୁଲ୍ ଅଛି । ମହାରାଜ କହିଲେ ନା, ଠିକ୍ ଅଛି, ତୁମେ ଏହାକୁ ରଖ । ସେଠ୍‌ଜୀ କମଣ୍ଡଳୁରେ ଆଉ କିଛି ଖିରୀ ଢାଳିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହୁଅନ୍ତେ, ନଇଁପଡି ଦେଖିଲେ ଯେ କମଣ୍ଡଳୁରେ ଗୋବର ଭରି ରହିଛି । ସେ କହିଲେ, ମହାରାଜ୍, ଏଥିରେ ଗୋବର ଅଛି, ମୁଁ ଏଥିରେ ଖୁଆ ଖିରୀ କିପରି ଢାଳିବି?

ମହାରାଜ୍ କୁହନ୍ତି, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସମାନ କଥା କହୁଛି, ଗୋବରରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥିବା ଏହି କମଣ୍ଡଳୁରେ ଖୁଆ ଖିରୀ କିପରି ରହିପାରିବ? ତୁମର ମନରେ ତୁମର ଧନର ଅହଙ୍କାର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ତୁମେ କେମିତି ଭାବୁଛ ଯେ ମୋର ଜ୍ଞାନର ଖିରୀ ଏହି ଗୋବର ଭର୍ତ୍ତି ମନକୁ କିପରି ଯିବ? ଯେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ଏହି ଅହଙ୍କାରକୁ ତୁମ ମନରୁ ବହିଷ୍କାର କରିବ ନାହିଁ, ସେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମର ମୋ କଥା ପସନ୍ଦ ହେବ ସତ, ପରନ୍ତୁ ଏହା ଦ୍ୱାରା ତୁମର କୌଣସି ଲାଭ ହେବ ନାହିଁ ।

ଏବେ ସେଠ୍‌ଜୀଙ୍କ ଆଖି ଖୋଲିଲା । ସେ ମହାରାଜ୍‌ଙ୍କ ପାଦତଳେ ପଡ଼ି ବହୁତ କାନ୍ଦିଲେ। ସେ ବହୁତ ଅନୁତାପ କଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭୁଲ୍ ବୁଝିପାରିଲେ । ମୁଁ ମୋର ଧନ ଅହଙ୍କାର କରୁଥିଲି, ଏହା ଗାଇ ଗୋବର ସଦୃଶ୍ୟ । ଏହି ଅନୁତାପ ପାଇଁ ସେଠ୍‌ଜୀଙ୍କର ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା । ସାଧୁ ଦୟାଳୁ ଥିଲେ, ସେ ସେଠ୍‌ଜୀଙ୍କୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି କହିଥିଲେ ଯେ ଆସନ୍ତାକାଲି ଆସ, ମୁଁ ତୁମକୁ ଦୀକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବି।

ଯେଉଁମାନେ ଅଧିକାରୀ କେବଳ ସେମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ। ଗୁରୁ ଏବଂ ସାଧୁମାନେ ଜଣଙ୍କର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଦେଖିବା ପରେ ତାକୁ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି। ଭଗବାନ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବଦ୍ ଗୀତାଙ୍କୁ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ କାରଣ ସେ ଏହାର ଅଧିକାରୀ । ସେ ଏହି ଜ୍ଞାନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଇପାରିବେ ନାହିଁ । ତ୍ରୁଟିଯୁକ୍ତ ଏକ ଅଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ହଜମ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଏହା ଦେବାରେ କୌଣସି ଲାଭ ନାହିଁ ।

9.2

ରାଜବିଦ୍ୟା ରାଜଗୁହ୍ୟଂ(ମ୍), ପବିତ୍ରମିଦମୁତ୍ତମମ୍
ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷାବଗମଂ(ନ୍) ଧର୍ମ୍ୟଂ(ମ୍), ସୁସୁଖଂ(ଙ୍) କର୍ତ୍ତୁମବ୍ୟୟମ୍॥2॥

ଏହି ବିଜ୍ଞାନ ସମନ୍ୱିତ ଜ୍ଞାନ ଜୀବନରେ ଆଚରଣ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ। କାରଣ ଏଥିପାଇଁ କେବଳ 'ସବୁକିଛି ପରମାତ୍ମା 'ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଯଥେଷ୍ଟ। ଏଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପରିଶ୍ରମ ଅଥବା ଅଭ୍ୟାସ ଲୋଡା ନାହିଁ।

ବିବେଚନ :-

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ୍ କହୁଛନ୍ତି ହେ ଅର୍ଜୁନ! ଏହି ଜ୍ଞାନ, ବିଜ୍ଞାନ ଯୁକ୍ତ, ରାଜଗୁହ୍ୟ, ପବିତ୍ର, ଅତି ଉତ୍ତମ, ତୁରନ୍ତ ଫଳଦାୟକ ଓ ଅବିନାଶୀ ତତ୍ତ୍ୱ ଅଟେ। ଭଗବାନ୍ ଏଠାରେ ତିନୋଟି ବିଶେଷ କଥା କହିଛନ୍ତି - ବିଦ୍ୟା, ଗୁହ୍ୟ ବା ଗୋପନ ଏବଂ ପବିତ୍ର। ଏହି ତିନୋଟି ବିଷୟ ଭଗବାନ୍ ଏଠାରେ ନିଜସ୍ୱ ସ୍ତରରେ କହିଛନ୍ତି। ରାଜବିଦ୍ୟା, ରାଜଗୁହ୍ୟ, ପବିତ୍ରତମ।

ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟା ବା ଜ୍ଞାନ ସବୁଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବା ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ, ବିଦ୍ଯାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାଜା ତାହା ହେଉଛି ରାଜବିଦ୍ୟା। କେତେଜଣ ଭାବନ୍ତି, ଏହା ହେଉଛି ରାଜ୍ଯ ଶାସନ କରିବାର ବିଦ୍ୟା କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ସେଇଆ ନୁହେଁ। ଏହି ବିଦ୍ୟା ହେଉଛି ସବୁଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଦ୍ୟା ଯାହା ମୁଁ ଆଜି ତୁମକୁ ଦେଉଛି। ରାଜଗୁହ୍ୟତମ ମଧ୍ଯ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ଅଟେ। କାରଣ ଗୋପନୀୟ ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହା ଅତି ପବିତ୍ର ମଧ ଅଟେ। ସାଧାରଣତଃ ଆମେ ଗୋପନୀୟତା (ସିକ୍ରେଟ୍)କୁ ଭଲ ଭାବୁନା, ଇଂରାଜୀରେ ଯାହାକୁ ଆମେ ଡାର୍ଟି ସିକ୍ରେଟ୍(dirty secret)କହୁ ଓ ଏହାକୁ ଯଦି କାହାକୁ କହିବା, ତେବେ ଆମର ଭାବମୂର୍ତ୍ତି କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ। ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ୍ କହୁଛନ୍ତି, ମୋର ରହସ୍ଯ ବହୁତ ପବିତ୍ର ଓ ଅତି ଉତ୍ତମ ଅଟେ। ଏହା ସୁଖ ପ୍ରଦାନକାରୀ, ଧର୍ମଯୁକ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଫଳଦାୟକ ଅଟେ। ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଫଳ ଅର୍ଥ ଏହା ନୁହେଁ ଏବେ ଆମେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛୁ ତାର ଫଳ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ମିଳିଯିବ।

କୃଷକ ବୀଜ ବୁଣିବା ଠାରୁ ଫସଲ ଅମଳ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ ଆବଶ୍ଯକ। ସେହିପରି ଭଗବାନଙ୍କ ଉପଦେଶ ସବୁକୁ ପାଳନ କରିବା ଓ ତହିଁରୁ ଶୁଭ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ କିଛି ସମୟ ତ ଅବଶ୍ୟ ଲାଗିବ। ଏହା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଫଳଦାୟକ।

ଯେତେବେଳେ ଝିଅଟିଏ ବାର ତେର ବର୍ଷର ହୋଇଯାଏ, ମାଁ ତାକୁ ରୁଟି ବନେଇବା ଶିଖାଇ ଥାନ୍ତି। ସିଏ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଥମ ଥର ରୁଟି ବେଲି ଥାଏ, ତାହା ଠିକ୍ ଭାବେ ଗୋଲ୍ ହୋଇ ନ ଥାଏ। ଧିରେ ଧରେ ଝିଅଟି ଏହି କଳାରେ ନିପୁଣା ହେବା ପାଇଁ ଅତିକମ୍‌ରେ ଛଅମାସ ସମୟ ନେଇଥାଏ। ଛଅମାସ ପରେ ଝିଅଟି କଳାଟିକୁ ଆପଣେଇ ନେବା ଅର୍ଥ ଏହା ନୁହେଁ ଯେ, ସେହିଦିନ ତାକୁ ଫଳ ମିଳିଗଲା ବରଂ ସେହି ଦିନଠାରୁ ଫଳ ତାକୁ ମିଳିବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ଛଅ ମାସରେ ତାର ଅଭ୍ଯାସ କେବଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷର ଅର୍ଥ ଏହା ନୁହେଁ, ଆଜି ଆମେ ଏହି ଜନ୍ମରେ ପୂଜା କରୁଛୁ ଏବଂ ଆଜି ହିଁ ଭଗବତ୍ ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଯିବ। ଏହା ଏହି ଜନ୍ମରେ ହୋଇପାରେ ବା ଦଶ ଜନ୍ମ ପରେ ମଧ୍ଯ ହୋଇପାରେ - ଏହା ଆମର ଅଭ୍ଯାସ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ। ଆମେ ତା'ପାଇଁ କେତେ ସମୟ ଦେଉଛେ। ଭଗବାନ୍ କହୁଛନ୍ତି, ଯିଏ ଏହି ଅଭ୍ଯାସରେ ନିରନ୍ତର ଲାଗିଥାଏ, ସେ ମୋ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଶ୍ଚିତ ପହଞ୍ଚି ଥାଏ।

ଅବ୍ୟୟମ୍ ଓ ଅବିନାଶୀ କଣ?

ଯାହା କେବେ ବି ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ। ଆମେ ଦେଖୁଛୁ, ତିନିବର୍ଷର ବାଳକ ମଧ୍ଯ ଭଗବଦଗୀତା ଶୁଣାଇ ଥାଏ। ତିନି-ଚାରି ବର୍ଷର ବାଳକର କିପରି ଭଗବଦଗୀତା କଣ୍ଠସ୍ଥ ହୋଇପାରିଛି ! ଏହାର ଅର୍ଥ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ପୂର୍ବଜନ୍ମରୁ ଗୀତାକୁ ଅଭ୍ଯାସ କରି ଆସୁଛି। ମାଁଙ୍କ ସହିତ ବସି ଗୀତାକ୍ଲାସ୍ କଲେ, ଅଭ୍ୟାସ ଏବଂ ପୁନରାବୃତ୍ତି ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ପିଲାମାନେ ଶୀଘ୍ର ଏହାକୁ କଣ୍ଠସ୍ଥ କରିପାରନ୍ତି। ଅବ୍ୟୟ ହୋଇ ମଧ୍ଯ ଜ୍ଞାନ ସହିତ ବିଜ୍ଞାନର ମନ୍ଥନ ଆବଶ୍ଯକ ହୋଇଥାଏ।

ଥରେ ଶ୍ରୀରାମ ହନୁମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ, ମୋର ସହିତ ତୁମ୍ଭର ସମ୍ପର୍କ କଣ?

ହନୁମାନ ସ୍ମିତହାସ୍ୟ କଲେ, ନିକଟରେ ଭରତ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଓ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଛିଡା ହୋଇଥିଲେ। ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ କୌତୁହଳ ଜାତ ହେଲା - ଏବେ ହନୁମାନ କଣ ଉତ୍ତର ଦେବେ? କିନ୍ତୁ ହନୁମାନ ମହାରାଜ୍ ଯେ କୌଣସି ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି ନ ଥିଲେ, ସେତ ସେ ଜ୍ଞାନୀମାନଙ୍କ ଶୀରୋମଣି ଥିଲେ। ଭଗବାନ୍ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ଶୁଣି ଭରତ କହିଲେ, "ଭାଇଙ୍କ ସହ ଆପଣଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ କଣ", ଏବେ ଆପଣ ଆମକୁ ବୁଝାନ୍ତୁ। ହନୁମାନ୍ କହିଲେ ମୋର ମୋ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସହ ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ, ବରଂ ତିନୋଟି ସମ୍ପର୍କ ଅଛି। ଏବେ ରାମ ମଧ୍ଯ ଭାବିଲେ, ଏହି ତିନୋଟି ସମ୍ପର୍କ କଣ? ହନୁମାନ୍ କହିଲେ - ୧) **ବ୍ୟବହାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ** ଆପଣ ମୋର ସ୍ୱାମୀ ଅଟନ୍ତି। ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ସେବକ ଅଟେ। ଶ୍ରୀରାମ କହିଲେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଷ୍ଟି କଣ? ହନୁମାନ୍ କହିଲେ - ୨) **ଆଧ୍ଯାତ୍ମ ଦୃଷ୍ଟି** - ଆଧ୍ୟାତ୍ମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆପଣ ବ୍ରହ୍ମ ଏବଂ ମୁଁ ହେଉଛି ଜୀବ। ଆପଣ ଭଗବାନ୍ ଓ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଭକ୍ତ ଅଟେ। ଏବେ ଭରତ ପଚାରିଲେ ତେବେ ତୃତୀୟ ସମ୍ପର୍କଟି କଣ? ହନୁମାନ୍ ସ୍ମିତହାସ୍ୟ କରି କହିଲେ, ଆଧ୍ଯାତ୍ମଦୃଷ୍ଟି ଓ ବ୍ଯବହାର ଦୃଷ୍ଟି ଠାରୁ ଉପରେ ଆଉ ଏକ ଦୃଷ୍ଟି ରହିଛି - ୩) **ତତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟି** - ତତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଯିଏ ଆପଣ ଅଟନ୍ତି ସିଏ ମଧ ମୁଁ ଅଟେ।

"अहं ब्रह्मास्मि" और "तत् त्वम् असि"

सोइ जानइ जेहि देहु जनाई।

जानत तुम्हहि तुम्हइ होइ जाई॥

ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆପଣଙ୍କ ଭିତରେ ଏବଂ ମୋ ଭିତରେ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ନାହିଁ।

जब मैं था तब हरि नहीं अब हरि है मैं नाहीं।

प्रेम गली अति सांकरी जामें दो न समाहीं।।

ଉତ୍ତରାକାଣ୍ଡରେ ଏହାର ବର୍ଣ୍ଣନା ବିସ୍ତୃତ ଭାବେ ଅଛି। ଏନେଇ ଏକ କାହାଣୀ ରହିଛି - ଗରୁଡ ମହାରାଜଙ୍କୁ ଥରେ ସନ୍ଦେହ ହେଲା, ବାସ୍ତବରେ କଣ ଶ୍ରୀରାମ୍ ମୋର ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଅବତାର୍ ଅଟନ୍ତି? ବ୍ରହ୍ମା ଅଟନ୍ତି? ଈଶ୍ବର ଅଟନ୍ତି? ଏହା ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ। କାକଭୁଷଣ୍ଡି କହିଲେ -

जौं सब कें रह ग्यान एकरस।

ईस्वर जीवहि भेद कहहु कस॥

माया बस्य जीव अभिमानी।

ईस बस्य माया गुन खानी॥3॥

ଅର୍ଥାତ୍ ଯଦି ଜୀବକୁ ଏକ ରସର ଅଖଣ୍ଡ ଜ୍ଞାନ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ଈଶ୍ବର ଏବଂ ଜୀବ ମଧ୍ଯରେ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ରହେନାହିଁ। ଅଭିମାନୀ ଜୀବ ମାୟାର ବଶରେ ଅଛି ଏବଂ ତିନୋଟି ଗୁଣର ଖଣି ଈଶ୍ବରଙ୍କ ବଶରେ ଅଛି।

परबस जीव स्वबस भगवंता।

जीव अनेक एक श्रीकंता॥

मुधा भेद जद्यपि कृत माया।

बिनु हरि जाइ न कोटि उपाया॥4॥

ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବ ପରତନ୍ତ୍ର ଅଟେ ଏବଂ ଭଗବାନ୍ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଅଟନ୍ତି। ଜୀବ ଅନେକ ଏବଂ ଭଗବାନ୍ ଏକ ଅଟନ୍ତି। ତଥାପି ଭଗବାନଙ୍କ ବିନା ଆମର କୋଟି ଉପାୟ ମଧ୍ଯ ଫଳପ୍ରଦ ହୁଏ ନାହିଁ। ଏହି କଥାରେ ଭଗବାନ୍ କହିଛନ୍ତି ଏହି ଜ୍ଞାନ ଅବ୍ୟୟ ଅଟେ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅଟେ ଏବଂ ଏହାକୁ ବିଜ୍ଞାନ ସହିତ ମନ୍ଥନ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ। ନିରନ୍ତର ଅଭ୍ଯାସ ଓ ବୈରାଗ୍ୟ ଦ୍ଵାରାହିଁ ଏଥିରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିଥାଏ। ଭଗବାନ୍ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି, ମନ ଚଞ୍ଚଳ ଅଟେ ଏହାର ବେଗ ମଧ୍ଯ ଅତି ତୀବ୍ର ଅଟେ। ତେଣୁ ଏହାକୁ ଧରି ରଖିବା ବା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଅତ୍ଯନ୍ତ କଠିନ ଅଟେ।

ଏକଦମ୍ ଠିକ୍ କଥା, ଭଗବାନ କହିଲେ । ଅର୍ଜୁନ ପଚାରିଲେ, "ଏହି ମନକୁ କଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ?" ଭଗବାନ ନିଜର ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ କଲେ। ଅର୍ଜୁନ ପୁଣି ପଚାରିଲେ ତା' ହେଲେ ଏହା କିପରି କରା ଯାଇପାରିବ? ଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି -

असंशयं महाबाहो मनो दुर्निग्रहं चलं।

अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च गृह्यते।।6.35।।

ହେ ଅର୍ଜୁନ! ବୈରାଗ୍ୟ ଓ ବାରମ୍ବାର ଅଭ୍ୟାସ ଦ୍ବାରା ଏହି ମନକୁ ବାନ୍ଧି ଧରି ରଖିହେବ । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୋଗରୁ ବୈରାଗ୍ୟ ନ ଆସିଛି ଏବଂ କୌଣସି ଏକ ସାଧନର ଅଭ୍ୟାସ ନ ହୋଇଛି, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟକର ଅଟେ। ଗରୁଡ ମହାରାଜ୍ଙ୍କୁ ଏବେ ସନ୍ଦେହ ହେଲା ଓ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଚଳିତ ଏବଂ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ଉଠିଲେ। ଯେଉଁ ଶଙ୍କା ଏବେ ତାଙ୍କ ମନରେ ଉଙ୍କି ମାରୁଛି ତାହା ନିଜ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ହିଁ ପଚାରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ସଙ୍କୋଚ ବା କୁଣ୍ଠାବୋଧ କଲେ। କାରଣ ଏହି ଶଙ୍କାଟି ନାରାୟଣଙ୍କ ବିଷୟରେ ହିଁ ଥିଲା। ତେବେ ଏପରି ପ୍ରଶ୍ନ କାହାକୁ କରା ଯାଇପାରିବ? ତେଣୁ ଗରୁଡ଼ ମହାରାଜ୍ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲି ଗଲେ। ସେହି ସମୟରେ ଭଗବାନ ଶିବ, ମାତା ପାର୍ବତୀଙ୍କ ସହିତ କେଉଁଆଡେ ଯିବା ପାଇଁ ବାହାରି ଥିଲେ। ଗରୁଡ଼ଙ୍କୁ ଦେଖି ଭଗବାନ ଭୋଳାନାଥ ଓ ମାତା ପାର୍ବତୀ ତାଙ୍କର ସ୍ବାଗତ କଲେ। ଏବେ ଗରୁଡ଼ ଶିବଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି ତାଙ୍କ ଆଗରେ ନିଜର ସନ୍ଦେହର ପରି ପ୍ରକାଶ କଲେ।

मिलेहु गरुड़ मारग महँ मोही।

कवन भाँति समुझावौं तोही॥

तबहिं होइ सब संसय भंगा।

जब बहु काल करिअ सतसंगा॥2॥

ଭଗବାନ ଶିବ କହିଲେ ଯାହା ତୁମେ ସନ୍ଦେହ କରି କହୁଛ ତାହା କୌଣସି ସାଧାରଣ ବିଷୟବସ୍ତୁ ନୁହେଁ ଯେ ଯାହାର ଉତ୍ତର ମୁଁ ଶୀଘ୍ରତାରେ ବୁଝାଇପାରିବି। ଥରେ-ଅଧେ କିଛି ଆଧାତ୍ମିକ ଆଲୋଚନା କିମ୍ବା କିଛି କଥା ଶୁଣି ନେବା ଦ୍ବାରା ଆମକୁ ପରମ ଶାନ୍ତି ବା ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଯିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। କେହି ଯଦି ନିରନ୍ତର ସତ୍ସଙ୍ଗ ନ କରିବ ତେବେ ସେ ତାର ସମସ୍ତ ସନ୍ଦେହ ମୋଚନ କରିପାରିବ ନାହିଁ। ତେଣୁ ଭଗବାନ ଶିବ ଶଙ୍କର କହିଲେ ସ୍ବଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ତୁମ ସନ୍ଦେହକୁ ଦୂର କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ପର୍ଯାପ୍ତ ସମୟ ପ୍ରଦାନ କରି ପାରୁନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଯେତେବେଳେ, ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଛ ତେବେ ତୁମ ପ୍ରଶ୍ନର ଉପାୟ ବା ସମାଧାନ କରିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଜରୁରୀ। ତେବେ ଏଥିପାଇଁ ଏକ ଉପାୟ ଅଛି। ମୁଁ ତମକୁ ଏପରି ଏକ ସ୍ଥାନକୁ ପଠାଇବି ଯେଉଁ ଠାରେ ସତ୍ସଙ୍ଗ ଏବଂ କଥା ପ୍ରବଚନ ସଦା ସର୍ବଦା ହେଉଛି। ତୁମେ ଯଦି ସେହି ଜ୍ଞାନ ଗଙ୍ଗାରେ ବୁଡ ପକାଇବ ତେବେ ତୁମର ସବୁ ସନ୍ଦେହ ଦୂର ହୋଇ ଯିବ।

बिनु सतसंग न हरि कथा तेहि बिनु मोह न भाग।
मोह गएँ बिनु राम पद होइ न दृढ़ अनुराग॥

ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କ କହିବାନୁସାରେ ସତ୍ସଙ୍ଗର ବିନା କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ ଏବଂ ଭଗବାନଙ୍କ କଥା ନଶୁଣିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋହ ଭଙ୍ଗ ହୋଇ ନ ଥାଏ। ମୋହ ଭଙ୍ଗ ବିନା ଶ୍ରୀ ରାମଙ୍କ ଚରଣରେ ଅଚଳ ପ୍ରେମ ହୁଏ ନାହିଁ।

ଏଥିପାଇଁ ହେ ଗରୁଡ଼ ! ଆପଣ କାକଭୂଷଣ୍ଡିଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଅ। ପାର୍ବତୀ ପଚାରିଲେ ଏହି କାକଭୂଷଣ୍ଡି କିଏ ? ଶିବ କହିଲେ, ସେ ଏକ କାକ । ପାର୍ବତୀ ଆଚମ୍ବିତ ହୋଇ କହିଲେ ଗରୁଡ଼ ମହାରାଜା ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ରାଜା ଅଟନ୍ତି ଏବଂ କାଉ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସବୁଠାରୁ ନିକୃଷ୍ଟ ବା ନୀଚ ଶ୍ରେଣୀର । ଜଣେ ରାଜାଙ୍କୁ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଜାତିର ଏକ ନୀଚ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇବା କଣ ଠିକ୍ ? ପରନ୍ତୁ ଏଥିରେ ମଧ କୌଣସି ରହସ୍ୟ ଲୁଚି ରହିଛି ନିଶ୍ଚୟ।

ଶିବ କହିଲେ ମୁଁ ଗରୁଡଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ କାକଭୂଷଣ୍ଡିଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠେଇଛି କାରଣ -

खग ही जाने खगहि की भाषा।

ଏକ ପକ୍ଷୀକୁ ପକ୍ଷୀର ଭାଷା ହିଁ ସଠିକ୍ ଭାବେ ବୁଝାପଡେ। ଯିଏ ଯେଉଁ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସମାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବ୍ୟଥା ସେ ଠିକ୍ ଭାବେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିପାରନ୍ତି। ତେବେ ଗରୁଡ଼ କାକଭୂଷଣ୍ଡିଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ନିଷ୍ଠା ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବକ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ । କାକଭୂଷଣ୍ଡି ଉତ୍ତର ଦେବା ପ୍ରାରମ୍ଭ କରିଲେ।

ଗରୁଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ - ସାମାନ୍ୟ ଏକ କାଉ ଯୋନୀରେ ଏଠି କେଉଁ ସିଦ୍ଧ ମହାପୁରୁଷ ବିରାଜମାନ ହୋଇଛନ୍ତି, ଯିଏ ଏପରି ଗୂଢ ରହସ୍ୟକୁ ଏତେ ସହଜ ଭାବରେ କହି ପାରୁଛନ୍ତି ! କାକଭୂଷଣ୍ଡି ବହୁତ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ତାଙ୍କର ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ କରିଥିଲେ । ଗରୁଡ଼ କହିଲେ, ମୋର ଅନ୍ତିମ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ କହିବା ପୂର୍ବରୁ ମୋର ଗୋଟିଏ ସନ୍ଦେହ ଅଛି ପ୍ରଥମେ ସେହି ସନ୍ଦେହର ସମାଧାନ କରନ୍ତୁ। ଆପଣ କିଏ, ମୋତେ ପ୍ରଥମେ କୁହନ୍ତୁ ? କଣ ଆପଣ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ କୌଣସି ସିଦ୍ଧ ଯୋଗୀ ବା ସାଧୁ ଅଟନ୍ତି ? ଯଦି ହଁ, ତେବେ ଆପଣଙ୍କୁ ଏହି ଯୋନୀରେ କାହିଁକି ଆସିବାକୁ ହେଲା ? ଏହାର କାରଣ କଣ ହୋଇପାରେ ? ମୋତେ ପ୍ରଥମେ ଆପଣଙ୍କ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର ବିଷୟରେ କୁହନ୍ତୁ।

କାକଭୂଷଣ୍ଡି କହିଲେ, ମୋର କେବଳ ଗୋଟିଏ ପୂର୍ବଜନ୍ମର କଥା ଶୁଣିନେଲେ ତୁମର ସନ୍ଦେହ ଦୂର ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ। ଗରୁଡ଼ କହିଲେ ତାହେଲେ ଆପଣଙ୍କର ଯେତେ ବି ଜନ୍ମ ଅଛି ସେ ସମସ୍ତ ଜନ୍ମର କଥା ଶୁଣାନ୍ତୁ। ପୁଣି କାକଭୂଷଣ୍ଡି କହିଲେ କେତେକ ଜନ୍ମର କଥା ନୁହେଁ, ତୁମକୁ ସତେଇଶ କଳ୍ପର କଥା ଶୁଣିବାକୁ ପଡିବ। ଗରୁଡ଼ ଆଚମ୍ବିତ ହୋଇ, ଆଖିର ପଲକ ନ ପକାଇ କାକଭୂଷଣ୍ଡିଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହିଗଲେ।

सत्ताईस कल्प - लाखों वर्षों का एक कल्प होता है।

ସତେଇଶ କଳ୍ପର କଥା ! ଆପଣ ଏତେ କଳ୍ପ ହେଲା ଏଠାରେ ଅଛନ୍ତି ! କାକଭୂଷଣ୍ଡି ହସି ନିଜର ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲେ। ଗରୁଡ଼ କହିଲେ ଯଦି ଆପଣ ମୋତେ ଏସବୁ କହିବାକୁ ରାଜି ଅଛନ୍ତି ତେବେ ଶୁଣିବାରେ ମୋର କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ। ଆପଣଙ୍କ ପରି ମହାପୁରୁଷଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଲେ ତ ମୋର କଲ୍ୟାଣ ହୋଇ ଯିବ। ତାହେଲେ ଆପଣ କୁହନ୍ତୁ, ଆପଣ କିଏ ?

କାକଭୂଷଣ୍ଡି କହିଛନ୍ତି, ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ, ହଜାର ହଜାର ଜନ୍ମ ପୂର୍ବରୁ, ସତେଇସ କଳ୍ପ ପୂର୍ବରୁ, ମୁଁ ଏକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରରେ ଅଯୋଧାରେ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲି ଏବଂ ମୁଁ ଜଣେ ମହାନ୍ ଭକ୍ତ ଥିଲି। ସେ ସମୟରେ ଅଯୋଧାରେ ଏକ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡିଥିଲା। ଯେତେବେଳେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଦେଖାଗଲା, ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ ଅଯୋଧା ଛାଡି ଯାଡେ ସିଆଡେ ଯିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ମୋ ଗୋଷ୍ଠୀ ସହିତ ଉଜ୍ଜୈନକୁ ଚାଲିଗଲୁ । ଆମେ

ଅଯୋଧ୍ୟାରେ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା ଏବଂ କଥା ଗାଉଥିଲୁ । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ସମସ୍ତେ ଶିବଙ୍କୁ ପୂଜା କରନ୍ତି ଏବଂ ଶିବଙ୍କ ନାମ ହିଁ ଭଜନ୍ତି, କାରଣ ଉଜ୍ଜୈନ ହେଉଛି ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କର ନଗରୀ । ଏହା ମହାକାଳଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଏବଂ ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ମୁଁ ଯେଉଁ ଆଶ୍ରମରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲି ସେଠାରେ ଯେଉଁ ଗୁରୁ ଥିଲେ ସେ ସ୍ୱଭାବରେ ବହୁତ ଦୟାଳୁ ଥିଲେ ଏବଂ ସେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କର ଜଣେ ମହାନ ଭକ୍ତ ଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ସେଠାରେ ବାସ କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲି, ଧୀରେ ଧୀରେ ମୋର ଭକ୍ତି ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷିତ ହେଲା ଏବଂ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କର ଭକ୍ତ ହୋଇଗଲି । ତା'ପରେ ସେଠାରେ ଥିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁରୁଙ୍କ ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ମୁଁ ତାଙ୍କଠାରୁ ଶିବ ମନ୍ତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରି ଶିବ ନାମ ଜପ କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲି। ବହୁ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭକ୍ତି କରିବା ପରେ ମୋର ଭକ୍ତି ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇଗଲା। ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦିନେ ଗୁରୁ ମୋତେ ଡାକି କହିଲେ ଯେ ପୁତ୍ର ! ତୁମେ ତ ଅଯୋଧ୍ୟା ନିବାସୀ, ତେଣୁ ତୁମେ ସେଠାରେ ରାମଙ୍କର ଅନେକ କାହାଣୀ ଶୁଣିଥିବ, ତେଣୁ ମୋତେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର କାହାଣୀ ଉପରେ କିଛି କୁହ । କିନ୍ତୁ ମୋ ମନ ରାମଙ୍କ କଥା ଶୁଣାଇବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ବିଚଳିତ ହେଲା, ଯାହା ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଭକ୍ତିର ଫଳାଫଳ ଥିଲା । ବାସ୍ତବରେ ଏହା ମୋ ପାଇଁ ଲାଭଦାୟକ ହୋଇପାରିଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଅସତ୍ ମନରେ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କୁ ପୂଜା କରୁଥିଲି ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ମୋର ମନ ଏହିପରି ବିଚଳିତ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କୁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଈଶ୍ୱର ଭାବରେ ବିବେଚନା କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲି ଏବଂ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ତଳେ ଏକ ଦେବତା ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି ଏବଂ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ରାମଙ୍କର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲି । ମୁଁ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଲି ଯେ ଆପଣ ମଧ୍ୟ କେଉଁ ପ୍ରକାରର କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛନ୍ତି, ଆପଣ ମହାକାଳ ମହାଦେବଙ୍କର ଏତେ ବଡ଼ ଭକ୍ତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଆପଣ ରାମ-କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ? ଏହା ହେଉଛି ପ୍ରାରମ୍ଭର ଅନଭିଜ୍ଞ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତି । ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଛୋଟ ଥିଲୁ ଏହା ଶୁଣିଥିଲୁ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଶିବଙ୍କର ଭକ୍ତ ଅଟୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମର ରାମ-କଥାରେ କି ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ? ଗୁରୁଜୀ କହିଲେ ତୁମେ କେମିତିକା କଥା କହୁଛ, ଭଗବାନ ରାମ ଏବଂ ଶିବଙ୍କ ଭିତରେ କୌଣସି ଅନ୍ତର ନାହିଁ । ଗୁରୁଜୀ ମୋତେ ଏ ବିଷୟରେ ବହୁତ ବୁଝାଇଲେ ପରନ୍ତୁ ମୋ ବୁଦ୍ଧି ଉପରେ ଏମିତି ପଥର ପଡି ଯାଇଥିଲା ଯେ ମୁଁ ଗୁରୁଙ୍କର କୌଣସି କଥା ଶୁଣିଲି ନାହିଁ ଏବଂ ସେତେବେଳେ ମୋ ମନରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଏମିତିକା ବିଦ୍ରୋହର ଭାବନା ଉଦ୍ରେକ ହେଲା ଯେ ତାଙ୍କୁ କ'ଣ ସତରେ ଏ ବିଷୟରେ କିଛି ଜଣା ନାହିଁ । ମୋର ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଏପରି ଭାବନା ନେଇ ମୁଁ ସେ ସ୍ଥାନ ଛାଡି ଚାଲିଗଲି ଏବଂ ସେହିଦିନ ଠାରୁ ମୁଁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଅତି ହୀନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ହେଲେ ମୋ ଗୁରୁ ବହୁତ ଭଲ ଏବଂ ଦୟାଳୁ ଥିଲେ, ମୋର ଏପରି ହୀନ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ସେ ମୋ ଉପରେ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇନଥିଲେ । ଥରେ ମୁଁ ଶିବାଳୟ ଭିତରେ ବସି ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କୁ ଜପ କରୁଥିଲି, ସେହି ସମୟରେ ଗୁରୁଦେବ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ପରନ୍ତୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଆସୁଥିବାର ଦେଖି ଆଖି ବନ୍ଦ କରି ଜପ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ଯାହା ଦ୍ୱାରା ମୋତେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରିବାକୁ ନ ପଡେ। ମୋର ଗର୍ବ ଯୋଗୁଁ ମୁଁ ଗୁରୁଙ୍କୁ ଅପମାନିତ କଲି । ମୋ ଗୁରୁ ବଡ଼ ଦୟାଳୁ ଥିଲେ ଏବଂ ମୁଁ ଜାଣି ନଥିଲି ଯେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ ନ କରିବାର ସେ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି ବୋଲି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ମହାଦେବଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ନିଜ ଗୁରୁଙ୍କର ଅପମାନ କରିଥିଲି, ଯିଏ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କର ଜଣେ ବଡ଼ ଭକ୍ତ ଥିଲେ, ତେଣୁ ମହାଦେବ ମୋର ଏପରି ଆଚରଣକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ ଏବଂ ସେହି ସମୟରେ ଆକାଶରୁ ଏକ ସ୍ୱର ଆସିଲା -

मंदिर माझ भई नभ बानी। रे हतभाग्य अग्य अभिमानी।।

जद्यपि तव गुर कें नहिं क्रोधा।अति कृपाल चित सम्यक बोधा।।

तदपि साप सठ दैहउँ तोही। नीति बिरोध सोहाइ न मोही।।

जौं नहिं दंड करौं खल तोरा। भ्रष्ट होइ श्रुतिमारग मोरा।।

जे सठ गुर सन इरिषा करहीं। रौरव नरक कोटि जुग परहीं।।

त्रिजग जोनि पुनि धरहिं सरीरा। अयुत जन्म भरि पावहिं पीरा।।

बैठ रहेसि अजगर इव पापी। सर्प होहि खल मल मति ब्यापी।।

महा बिटप कोटर महुँ जाई।।रहु अधमाधम अधगति पाई।।

ଅର୍ଥାତ୍ ସେହି ମନ୍ଦିରରେ ଥିବା ସମୟରେ ଆକାଶରୁ ଏକ ସ୍ୱର (ଆକାଶବାଣୀ) ଶୁଣାଗଲା। ଶିବ କହିଲେ, "ହେ ମୂର୍ଖ! ମୁଁ ତୁମକୁ ଅଭିଶାପ ଦେବି। ମୁଁ ଗୁରୁଙ୍କ ନୀତି ବିରୋଧକୁ ପସନ୍ଦ କରେ ନାହିଁ । ତୁମର ବେଦ ମାର୍ଗ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ଗୁରୁଙ୍କୁ ଈର୍ଷା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଜଗତ ପାଇଁ ନର୍କରେ ପଡ଼ନ୍ତି ଏବଂ ସେଠାରୁ ବାହାରିବା ପରେ ସେମାନେ ପଶୁ ଏବଂ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ ପ୍ରାପ୍ତ କରନ୍ତି ଏବଂ ହଜାର ହଜାର ଜନ୍ମ ପାଇଁ କଷ୍ଟ ପାଆନ୍ତି । ହେ ପାପୀ! ତୁମେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ସାମ୍ନାରେ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସି ରହିଥିଲ । ତୁମ ମନ ପାପରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ, ଯାଅ ତୁମେ ସାପ ସର୍ପ ହୋଇଯାଅ । ଏହି ଅବନତ ଅବସ୍ଥାରେ ମୁଁ ଏକ ବିରାଟ ଗଛର କୋରଡରେ ପଡ଼ି ରହିଲି । ଯେତେବେଳେ ଆକାଶରୁ ଏପରି ସ୍ୱର ଆସିଲା, ମୁଁ କମ୍ପିବାକୁ ଲାଗିଲି କିନ୍ତୁ ମୋର ଗୁରୁଜୀ ମୋ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଥରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

हाहाकार कीन्ह गुर दारुन सुनि सिव साप।।

कंपित मोहि बिलोकि अति उर उपजा परिताप।।

करि दंडवत सप्रेम द्विज सिव सन्मुख कर जोरि।

बिनय करत गदगद स्वर समुझि घोर गति मोरि।।

ଅର୍ଥାତ୍ ମୋ ଗୁରୁ ଆକାଶର ସ୍ବର ଠାରୁ ଅଧିକ ସ୍ବରରେ ମହାଦେବଙ୍କୁ କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ, ଦୟାକରି ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ। ଆପଣ ଏ କ'ଣ କହିଦେଲେ? ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଥରିବାର ଦେଖି ମୋ ଭିତରେ ଅଧିକ ଦୟା ଆସିଲା । ସେ ତୁରନ୍ତ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କ ନିକଟରେ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣାମ କଲେ ଏବଂ ମୋର ଭୟଙ୍କର ଦଣ୍ଡ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିବା ପରେ ମୁଁ କିପରି ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରି ଏବଂ ତାଙ୍କ କ୍ରୋଧକୁ ହ୍ରାସ କରିପାରିବି ତାହାର ଉପାୟ ମାଗିଲେ। ସେ ଏହା ବିଷୟରେ ଭାବି ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କୁ ସ୍ତୁତି ଗାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ।

ରୁଦ୍ରାଷ୍ଟକମ୍‌ର ପାଠ...

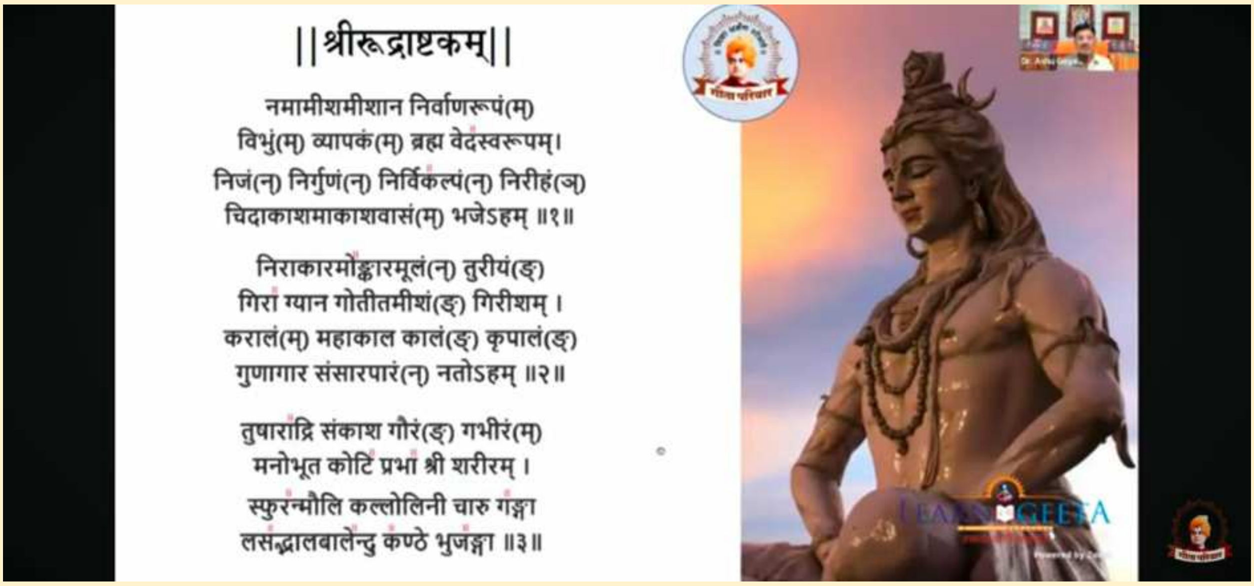

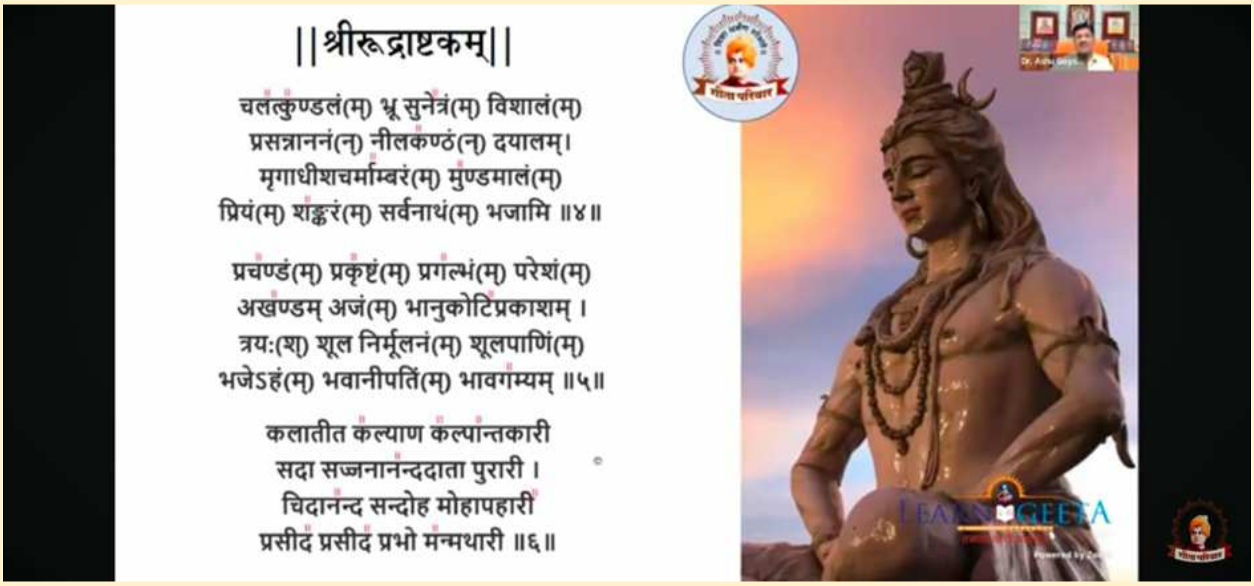

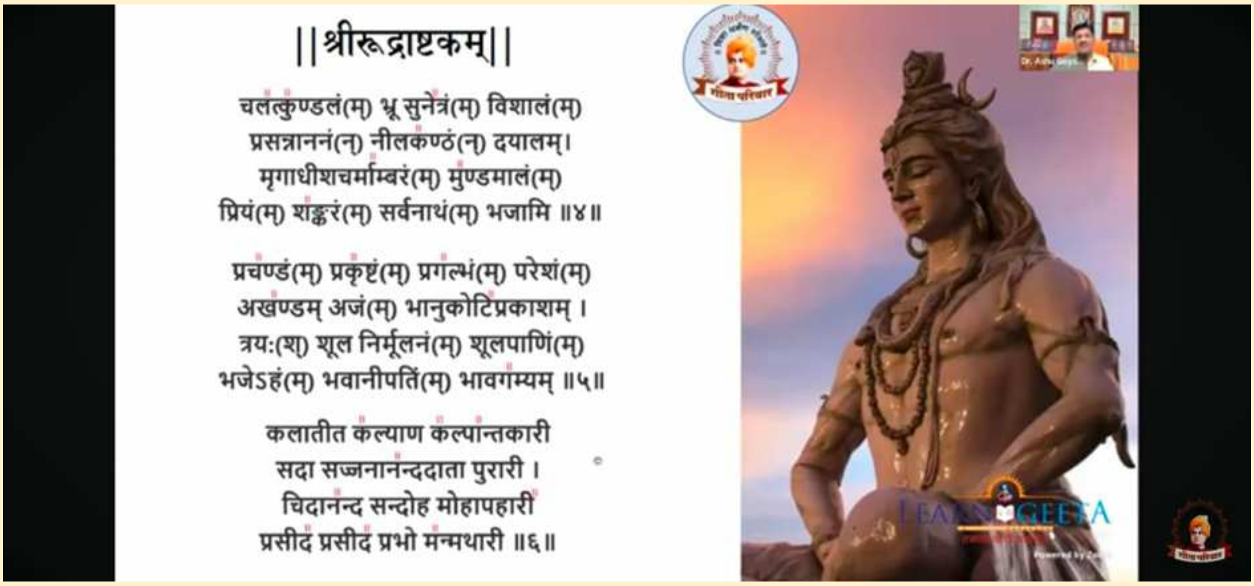

କାକଭୁଷଣ୍ଡିଙ୍କର ଗୁରୁଙ୍କ ଦ୍ବାରା ରଚିତ ହୋଇଥିବା ଏହା ଏକ ସ୍ତୁତି।

ମୁଁ ଅଜ୍ଞ ପ୍ରଭୁ, ନା ମୁଁ ପୂଜା ଜାଣେ ନା ମୁଁ ପାଠ ଜାଣେ, ମୁଁ ତୁମକୁ ସର୍ବଦା କେବଳ ନମସ୍କାର କରେ । ହେ ଈଶ୍ଵର ! ଦୟାକରି ମୋତେ ଏହି ଦୁଃଖରୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ । ହେ ଶିବ ଶମ୍ଭୁ ! ମୁଁ ତୁମକୁ ମଥା ନତ କରୁଛି, ତୁମେ ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଅ । ଗୁରୁଦେବ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କୁ ଚମତ୍କାର ସ୍ତୁତି କରିଥିଲେ। ଭଗବାନ ରୁଦ୍ର ଏହି ସ୍ତୁତିରେ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇଥିଲେ। ମୁଁ ମୋର ଗୁରୁଦେବଙ୍କର, ମୋ ପରି ଏକ ତୁଚ୍ଛ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପ୍ରତି ଏପରି ଅନାବିଳ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି। ମୋ ଗୁରୁ ତାଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ପ୍ରେମ ବଳରେ ଏକ ଅପରାଧ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର କରି ପାରନ୍ତି, ମୋର ଗୁରୁଦେବ ସତରେ କେତେ ଦୟାଳୁ !

सुनि बिनती सर्बग्य सिव देखि बिप्र अनुरागु।

पुनि मंदिर नभबानी भइ द्विजबर बर मागु॥108 क॥

ଏପରି ସବୁ ଚିନ୍ତା କରୁଥିବା ସମୟରେ, ମନ୍ଦିରରେ ପୁଣି ଆକାଶରୁ ଏକ ସ୍ୱର (ଆକାଶବାଣୀ) ଶୁଣାଗଲା । ହେ ମହାନ ଗୁରୁ ! ମୁଁ ଏବେ ତୁମ ଉପରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ, ତୁମେ ଏବେ କିଛି ବର ମାଗିପାର ।

जौं प्रसन्न प्रभो मो पर नाथ दीन पर नेहु।

निज पद भगति देइ प्रभु पुनि दूसर बर देहु॥108 ख॥

तव माया बस जीव जड़ संतत फिरइ भुलान।

तेहि पर क्रोध न करिअ प्रभु कृपासिंधु भगवान॥108 ग॥

संकर दीनदयाल अब एहि पर होहु कृपाल।

साप अनुग्रह होइ जेहिं नाथ थोरेहीं काल॥108 घ॥

ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁରୁଦେବ କହିଲେ - ହେ ପ୍ରଭୁ ! ଯଦି ତୁମେ ମୋ ଉପରେ ପ୍ରସନ୍ନ, ଯଦି ତୁମର ମୋ ପ୍ରତି ସ୍ନେହ ଅଛି, ତେବେ ମୋତେ ତୁମର ଚରଣ କମଳରେ ଆଶ୍ରୟ ଦିଅ ଏବଂ ତା'ପରେ ମୋତେ ଆଉ ଏକ ବର ଦିଅ । ତା'ପରେ ଗୁରୁଦେବ ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କ ପାଦତଳେ ପ୍ରଣାମ କରି ମୋ ପାଇଁ ଆଶୀର୍ବାଦ ମାଗିଲେ ଏବଂ କହିଥିଲେ ଯେ ତୁମେ ଏହି ପିଲା ଉପରେ କ୍ରୋଧ କରିବାରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହୁଅ। ହେ ଶିବ! ତୁମେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଏତିକି ଦୟା କର, ଯାହାଦ୍ୱାରା ତୁମର ଅଭିଶାପ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଉ ଏବଂ ତୁମେ ଏପରି ଅନୁଗ୍ରହ କର ଯେ ସେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇଯାଆନ୍ତୁ ।

एहि कर होइ परम कल्याना। सोइ करहु अब कृपानिधाना॥

बिप्र गिरा सुनि परहित सानी। एवमस्तु इति भइ नभबानी॥1॥

ମୋ ପ୍ରତି ଏପରି ସସ୍ନେହ ବାଣୀ ଶୁଣି ଆକାଶର ସ୍ୱର (ଆକାଶବାଣୀ) "ଏବମ୍ ଅସ୍ତୁ" (ତେବେ ଏହା ହିଁ ହେଉ) ରୂପେ ଶୁଣାଗଲା ।

जदपि कीन्ह एहिं दारुन पापा। मैं पुनि दीन्हि कोप करि सापा॥

तदपि तुम्हारि साधुता देखी। करिहउँ एहि पर कृपा बिसेषी॥2॥

ଯଦିଓ ସେ ଏକ ଭୟଙ୍କର ପାପ କରିଛନ୍ତି, ମୁଁ କ୍ରୋଧିତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଇଛି, କିନ୍ତୁ ତୁମର ସାଧୁତା ଦେଖି ମୁଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଦୟା ଦେଖାଇବି । ଯେଉଁମାନେ କ୍ଷମାକାରୀ ଏବଂ ପରୋପକାରୀ, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲ ପାଏ, କିନ୍ତୁ ମୋର ଅଭିଶାପ ବୃଥା ହେବ ନାହିଁ । ସେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଏକ ହଜାର ଜନ୍ମ ନେବେ କିନ୍ତୁ ସେ ଜନ୍ମ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁର ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ କରିବେ ନାହିଁ । ଏହି ଜ୍ଞାନ କୌଣସି ଜନ୍ମରେ ଲୋପ ପାଇବ ନାହିଁ । ଏହାର ଜ୍ଞାନ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହେବ । ପୂର୍ବର ସମସ୍ତ ଜନ୍ମର ସ୍ମୃତି ରହିବ ଏବଂ ଏହଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ମଧ ଭକ୍ତିରେ ତଲ୍ଲୀନ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ହେବ ।

ଏବେ ତୁମେ ସେବାରେ ମନ ଲଗାଇଥିବାରୁ, ମୋର କୃପାରେ ତୁମ ମନରେ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତିଭାବ ଆସିଯିବ। ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କ ଆକାଶବାଣୀ ଶୁଣି ମୋ ଗୁରୁ ବହୁତ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ଏବଂ ମୁଁ ସର୍ପ ଯୋନୀରେ ପ୍ରବେଶ କରିଗଲି। କିଛି ସମୟ ବିତିଗଲା ପରେ ମୁଁ ଶରୀର ତ୍ୟାଗ କଲି। ମୋତେ କୌଣସି କଷ୍ଟ ହେଲା ନାହିଁ। ମୁଁ ପୁଣି ଅଜଗର ଶରୀର ଧାରଣ କଲି। ସେଥିରେ ମଧ ମୋର କଷ୍ଟ ହେଲା ନାହିଁ। ବାରମ୍ବାର ମୁଁ ଶରୀର ଧାରଣ କଲି ଏବଂ ତ୍ୟାଗ କଲି। ଯେଉଁପରି ମନୁଷ୍ୟ ନିଜର ବସ୍ତ୍ର ବଦଳାଏ ଓ ପୁଣି ଧାରଣ କରେ, ସେହିପରି ମୁଁ ମଧ ନିଜ ଶରୀର ତ୍ୟାଗ କରି ବାରମ୍ବାର ସର୍ପ ଯୋନୀରେ ଜନ୍ମ ମରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି।

ହଜାର ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ସର୍ପ ଯୋନୀରେ ବାରମ୍ବାର ଜନ୍ମ ନେଲି ଓ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କଲି, କିନ୍ତୁ ମୋର ଜ୍ଞାନ ବିସ୍ମୃତ ହେଲାନାହିଁ। ଅନ୍ତିମ ଶରୀର ମୁଁ ବ୍ରାହ୍ମଣର ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲି।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶରୀରରେ ମୁଁ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ସହ ଖେଳିଲି ଏବଂ ରଘୁନାଥଙ୍କ କର୍ମ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି। ବଡ଼ ହେଲାପରେ ପିତା ମୋତେ ପଢେଇବାକୁ ଲାଗିଲେ। ମୁଁ ପଢୁଥିଲି ଓ ବୁଝୁଥିଲି, କିନ୍ତୁ ମୋତେ ପଢିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁ ନଥିଲା। ମୋ ମନରୁ ସବୁ ବିଷୟ ବାସନା ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଥିଲା। ମୋର ମନ କେବଳ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଚରଣର କୃପାରେ ଲାଗି ରହିଥିଲା।

ମାତା-ପିତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ମୁଁ ପ୍ରଭୁ ରାମଙ୍କ ଭଜନ କରିବାକୁ ଅରଣ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚିଲି। ସେଠାରେ ଜ୍ଞାନ ମାର୍ଗୀ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ସହ ଭେଟ ହେଲା। ତାଙ୍କର ସତ୍ସଙ୍ଗ ଶୁଣିଲି, ହେଲେ ସେମାନେ ଭିନ୍ନ ସତ୍ସଙ୍ଗ ଶୁଣାଉଥିଲେ।

କିନ୍ତୁ ମୋ ହୃଦୟରେ ତ ରାମଙ୍କ ବାସ ଥିଲା। ସମୟ କ୍ରମେ ମୋର ଲୋମଶ ଋଷିଙ୍କ ଦର୍ଶନ ହେଲା।

ଲୋମଶ ଋଷି ପୁରାତନ ଓ ଋଷି ପରମ୍ପରାରେ ସବୁଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟନ୍ତି। କେତେ କଳ୍ପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଶରୀର ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ସେହି ସିଦ୍ଧଦେବ ଲୋମଶ ଋଷିଙ୍କ ଦର୍ଶନ ମୋତେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା। ସେ ମୋତେ ଭକ୍ତି ମାର୍ଗରେ ନଯାଇ ବେଦାନ୍ତ ପଢିବାକୁ କହିଲେ। କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର କହିଲି କି ମୋତେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଭକ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ। ଲୋମଶ ଋଷି ବହୁତ୍ ନରମ ସ୍ୱଭାବର ଓ କୃପାଳୁ ଥିଲେ। କିନ୍ତୁ ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ମୋର ଯେଉଁ ସ୍ୱଭାବ ଥିଲା ତାହା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ନଥିଲା। ଯଦିଓ ମୁଁ ଠିକ୍ କଥା କହୁଥିଲି, ହେଲେ କହିବାର ଶୈଳୀ ଭୁଲ୍ ଥିଲା। ଯେତେବେଳେ ବାରମ୍ବାର ମୁଁ ସେହି କଥା କହିଲି, ଋଷିଙ୍କ ହୃଦୟରେ କ୍ରୋଧ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଗଲା।

सुनु प्रभु बहुत अवग्या किएँ। उपज क्रोध ग्यानिन्ह के हिएँ॥

अति संघरषन जौं कर कोई। अनल प्रगट चंदन ते होई॥4॥

ବହୁତ୍ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘସିଲେ ଚନ୍ଦନ କାଠରୁ ମଧ ଅଗ୍ନି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଯାଏ। ଲୋମଶ ଋଷି ଅତ୍ୟନ୍ତ କୃପାଳୁ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ମୋର ବାରମ୍ବାର ଆଗ୍ରହ କାରଣରୁ ସେ କ୍ରୋଧିତ ହୋଇ ମୋତେ ଅଭିଶାପ ଦେଇଦେଲେ।

मूढ़ परम सिख देउँ न मानसि। उत्तर प्रतिउत्तर बहु आनसि॥

सत्य बचन बिस्वास न करही। बायस इव सबही ते डरही॥7॥

सठ स्वपच्छ तव हृदयँ बिसाला। सपदि होहि पच्छी चंडाला॥

लीन्ह श्राप मैं सीस चढ़ाई। नहिं कछु भय न दीनता आई॥8॥

ଆରେ ମୂଢ଼, ମୂର୍ଖ ମୁଁ ତୋତେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଛି, ହେଲେ ତୁ ଏହାକୁ ମାନୁ ନାହୁଁ ଏବଂ ବାରମ୍ବାର ତର୍କ କରୁଛୁ। ମୋର ସତ୍ୟ ବଚନକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହୁଁ, କାଉର ରାଜନୀତି କରୁଛୁ। ହେ ମୂର୍ଖ ! ତୋ ହୃଦୟରେ ପକ୍ଷୀର ଜିଦ୍ ରହିଛି। ଯେଉଁ କଥାକୁ ତୁ ଠିକ୍ ଭାବୁଛୁ, ତାହା ପାଇଁ ତର୍କ କରୁଛୁ, ସେଥିପାଇଁ ତୁ ଚାଣ୍ଡାଳ ପକ୍ଷୀ ଅର୍ଥାତ୍ କାଉ ହୋଇଯାଆ।

ଯେତେବେଳେ ଲୋମଶ ଋଷି ଏତେ ବଡ ଭୟଙ୍କର ଶାପ ଦେଇଦେଲେ, ସେତେବେଳେ ମୋର ଜ୍ଞାନ ହେଲା କି ବାସ୍ତବରେ ମୁଁ କେତେ ମୂର୍ଖ ! ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ମୁଁ ମୋର ଗୁରୁଙ୍କ ସହ ତର୍କ କରି, ଫଳସ୍ୱରୂପ ଅଜଗର ଯୋନୀ ଭୋଗିଲି। ତା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ମୋର ବୁଦ୍ଧି ଉଦୟ ହେଲା ନାହିଁ। ଆଜି ପୁଣି ମୁଁ ଲୋମଶ ମୁନିଙ୍କ ସହ ତର୍କ କଲି, ତେଣୁ ମୋତେ ଶାପ ତ ମିଳିବାର କଥା। ମୁଁ ଲୋମଶ ମୁନିଙ୍କୁ କିଛି ନକହି, ହାତ ଯୋଡ଼ି ପ୍ରସନ୍ନତା ପୂର୍ବକ ତାଙ୍କର ଶାପ ସ୍ୱୀକାର କଲି।

ସେ କହିଲେ କାଉ ହୋଇ ଯିବାକୁ, ଆଉ ମୁଁ ସେଠାରୁ ଉଡ଼ି ଚାଲି ଆସିଲି। ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ସେଠାରୁ ଚାଲି ଆସିଲି, ଲୋମଶ ଋଷିଙ୍କ ହୃଦୟରେ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ଆସିଲା। ସେ ଉତ୍ତମ ସନ୍ଥ ଥିଲେ, ତେଣୁ ଭାବିଲେ ମୁଁ ତାକୁ ଜ୍ଞାନର ଉପଦେଶ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି, ହେଲେ ସେ ମୋ ଠାରୁ ରାମଙ୍କ ଭକ୍ତି ମାଗୁଥିଲା। କିଛି ଭୁଲ୍ କଥା କହୁନଥିଲା। ହେଲେ ମୁଁ କ୍ରୋଧିତ ହୋଇ ତାକୁ କାଉ ହେବା ପାଇଁ ଶାପ ଦେଇଦେଲି। ମୁଁ ବହୁତ୍ ଭୁଲ୍ କରିଦେଲି।

ଏହିପରି ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ କରି ଲୋମଶ ମୁନି ସେ କାଉ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲା, ନିଜ ସିଦ୍ଧି ବଳରେ ସେ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ। ସେ କାଉ ପାଖରେ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ପ୍ରକଟ କଲେ। କାଉ କହିଲା - ହେ ମୁନି! ଆପଣ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ। ଆପଣ ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷ, ଏହା ମୋହର କର୍ମଫଳ କି ମୋର ବୁଦ୍ଧିରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଧାର ଆସିନାହିଁ। ଆପଣଙ୍କୁ ନିମିତ୍ତ କରାଯାଇଛି ଶାପ ଦେବାପାଇଁ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ମୋର ବୁଦ୍ଧି ସୁଧୁରିବ।

तुरत भयउँ मैं काग तब पुनि मुनि पद सिरु नाइ।

सुमिरि राम रघुबंस मनि हरषित चलेउँ उड़ाइ॥112 क॥

ଲୋମଶ ଋଷି କହିଲେ ମୋର ତୁମକୁ ଶାପ ଦେବାର ନଥିଲା। କିଛି ଦିନ ପାଇଁ ସେ ମୋତେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ରଖିଲେ ଓ ସେତେବେଳେ ସେ ମୋତେ ରାମଙ୍କ କଥା ଶୁଣାଇଲେ, ରାମଚରିତ ମାନସର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ ଓ କହିଲେ –

रामचरित सर गुप्त सुहावा। संभु प्रसाद तात मैं पावा॥

तोहि निज भगत राम कर जानी। ताते मैं सब कहेउँ बखानी॥6॥

ଏହା ରାମଚରିତ ମାନସରୁ ନିଆ ଯାଇଛି। ତୁମେ ହନୁମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଭକ୍ତ, ତେଣୁ ତୁମକୁ ବିସ୍ତାରରେ କହିଦେଲି। ଏବେ ମୋର ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ତୁମ ହୃଦୟରେ ରାମଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଗାଢ଼ ଭକ୍ତି ରହିବ। ତୁମେ ଚାହିଁଲେ ଏହି କାଉ ଯୋନୀକୁ ଛାଡ଼ି, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯୋନୀକୁ ଯାଇପାରିବ। କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମନା କରିଦେଲି କି ମୁଁ ଏବେ ଏହି ଯୋନୀରେ ରହି ଭକ୍ତି କରିବାକୁ ଚାହିଁବି।

ଲୋମଶ ଋଷି ମୋତେ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେଲେ କି ତୁମେ ଯେଉଁ ଆଶ୍ରମରେ ରହିବ, ତାର ଚତୁର୍ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଅବିଦ୍ୟା ମାୟା ବ୍ୟାପି ପାରିବ ନାହିଁ। ତୁମେ ଜ୍ଞାନୀ ହେବା ସହ ଇଚ୍ଛା ମୃତ୍ୟୁର ମଧ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ହେବ। ତୁମେ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାହିଁବ ଶରୀର ରକ୍ଷା କରିପାରିବ ଓ ସମସ୍ତ କଥା ବିନା ପରିଶ୍ରମରେ ଜାଣିପାରିବ। ରାମଜୀଙ୍କ ଚରଣରେ ତୁମର ସଦା ପ୍ରେମ ରହିବ। ଗୁରୁଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଶୁଣି ଆକାଶରୁ ଧ୍ୱନି ହେଲା କି ତୁମ୍ଭର ବଚନ ସତ୍ୟ ହେବ।

ଆକାଶ ବାଣୀ ଶୁଣି ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି ଓ ମୋର ସବୁ ସଂଶୟ ଦୂର ହେଲା। ଗୁରୁଙ୍କ ଚରଣରେ ଶିର ନତ କରି ହର୍ଷିତ ହୋଇ ମୁଁ ଏହି ଆଶ୍ରମକୁ ଆସିଲି। ରାମଙ୍କ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ବର ପାଇଗଲି ଓ ଏଠାରେ ନିବାସ କରିବା ମୋର ସତେଇଶ କଳ୍ପ ହୋଇଗଲାଣି।

हरष सहित एहिं आश्रम आयउँ। प्रभु प्रसाद दुर्लभ बर पायउँ॥

इहाँ बसत मोहि सुनु खग ईसा। बीते कलप सात अरु बीसा॥5॥

ସାତ ଏବଂ କୋଡିଏ ଅର୍ଥାତ୍ ସତେଇଶ କଳ୍ପ ମୁଁ ଏଠାରେ ଏହି ଆଶ୍ରମରେ ବାସ କରିଲିଣି। ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଆସି ମୋ ଠାରୁ ଶୁଣନ୍ତି। ଯେବେ ଯେବେ ଶ୍ରୀରାମ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଭଗବାନଙ୍କର ଅବତାର ହୋଇଥାଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ସତେଇଶ କଳ୍ପରେ ସତେଇଶ ଥର ମୁଁ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରିଛି ଏବଂ ପ୍ରତି କଳ୍ପରେ ମୁଁ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ରୂପରେ ଆଶୀର୍ବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ କରିଛି। ଯେତେବେଳେ ସେ ଶିଶୁ ରୂପରେ ଥାଆନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଯାଇ ପୁଣି ଫେରିଆସେ।

ଏହି ସମସ୍ତ କଥା ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଶୁଣାଇଲି, କିନ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟ କଥା ଏହା କି ଏତେ ବଡ ବରଦାନ ପାଇବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଏବଂ ସତେଇଶ ଜନ୍ମ ଓ ସତେଇଶ କଳ୍ପରେ ରାମଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରିବା ପରେ ମଧ୍ୟ, ନିଜର ସ୍ମୃତି ବିସ୍ମୃତ ନହେଲା ପରେ ମଧ୍ୟ, ଭଗବାନଙ୍କ ମାୟା ଏତେ ପ୍ରବଳ କି ଗୋଟିଏ ଜନ୍ମରେ ଯେତେବେଳେ କାକଭୁଷଣ୍ଡି ରାମଜୀଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଗଲେ, ବାଳକ ରୂପରେ ରାମ ଖେଳୁଥିଲେ, ତାଙ୍କ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଆସିଲା କି ବାସ୍ତବରେ

କଣ ଇଏ ପରମାତ୍ମା?

ହେ ଗରୁଡ ମହାରାଜ, ଆପଣ ନିଜ ବିଷୟରେ କୌଣସି ବିଚାର କରନ୍ତୁ ନାହିଁ କି ଆପଣଙ୍କ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଆସିଛି, ଆପଣ ମୋ ସ୍ଥିତିର ବିଚାର କରନ୍ତୁ କି ଭଗବାନଙ୍କ ବରଦାନ ପାଇ ମଧ୍ୟ ମୋ ହୃଦୟରେ ସନ୍ଦେହ ଆସିଲା। ଭଗବାନ ତ' ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ। ତେଣୁ ମୋ ମନର ସନ୍ଦେହ ତାଙ୍କୁ ଜ୍ଞାତ ହୋଇଗଲା। ସେହି ବାଳକ ରାମ ମୋ ଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢାଇଲେ ଓ ମୁଁ ଡେଇଁ କରି କିଛି ଦୂର ଚାଲିଗଲି। ମୁଁ ଡରି ଯିବାରୁ ଭଗବାନ ରାମ ମୋ ଆଡ଼କୁ ପୁଣି ହାତ ବଢାଇଲେ ଓ ମୁଁ ପୁଣି ଦୂରକୁ ଚାଲିଗଲି। ମୁଁ ଦେଖିଲି ମୁଁ ଯେତେ ଦୂର ଯାଉଛି ରାମଙ୍କ ହାତ ମୋ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଆସୁଛି। ତା'ପରେ ପୁଣି ମୁଁ ଦେଖିଲି କି ଭଗବାନ ଯେଉଁଠାରେ ଥିଲେ ସେଇଠାରେ ଅଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ହାତ ହିଁ କେବଳ ବଢି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି।

ମୁଁ ସେଠାରୁ ଉଡ଼ିଗଲି। ଉଡ଼ିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ସେ ହାତ ଆକାଶରେ ମଧ୍ୟ ମୋ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ି ଚାଲିଲା। ବରଦାନ ଶକ୍ତିରେ ଅନ୍ୟ ଲୋକକୁ ଯିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ମୋର ଥିଲା। ତେଣୁ ମୁଁ ପୃଥ୍ୱୀ ଲୋକରୁ ସ୍ବର୍ଗ ଲୋକ ଚାଲିଗଲି। ସ୍ବର୍ଗ ଲୋକରୁ ବ୍ରହ୍ମଲୋକ ଚାଲିଗଲି। ହେଲେ ସବୁ ଲୋକରେ ସେହି ହାତ ମୋର ପଛେ ପଛେ ଆସି ଯାଉଥିଲା।

ସବୁ ଲୋକରେ ଭ୍ରମି ଭ୍ରମି ପୁଣି ରାମଙ୍କ ଚରଣ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଲି ଓ ତାଙ୍କ ପାଖେ ଶିର ନୁଆଁଇଲି। ତା'ପରେ ହିଁ ସେ ହାତ ମୋତେ ମୁକ୍ତ କଲେ। ମୁଁ ନିଜର ମଥା ପିଟିଲି କି ମୋ ମନକୁ ଏ କି ବିଚାର ଆସିଲା?

ସେଥିପାଇଁ ଗରୁଡ ମହାରାଜ ବିଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଜ୍ଞାନକୁ ବୁଝାଉଛି। ଜ୍ଞାନ ଥରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ପରେ ତାହା ଯେ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରୁହେ ସେପରି ନୁହେଁ। ଏହି ଘଟଣା ମୋ ସହିତ ଘଟି ଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ଥରେ ଥରେ ବୁଝିଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ତା'ର ବାରମ୍ବାର ଅଭ୍ୟାସ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ।

କେତେ ଥର ସାଧକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭ୍ରମ ହୋଇଯାଏ କି ଏବେ ତ' ଏହି କଥା ମୁଁ ବୁଝିଗଲି। ଯା ପରଠାରୁ ମୁଁ ସବୁ ଠିକ୍ ହିଁ କରିବି।
ଭଗବାନଙ୍କ ମାୟା ଏତେ ପ୍ରବଳ ଯେ ଯେଉଁ ଗରୁଡ ମହାରାଜ ଭଗବାନଙ୍କ ପାରିଷଦ, ତାଙ୍କୁ ନିଜ କାନ୍ଧରେ ବସାନ୍ତି, ସେ ମଧ୍ୟ ସନ୍ଦେହରେ ପଡିଯା'ନ୍ତି। ଯେଉଁ ସତୀ ମାତା ଶିବଙ୍କ ପତ୍ନୀ, ସେ ମଧ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କ ମାୟାକୁ ସନ୍ଦେହ କରି ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କୁ ହରେଇ ବସନ୍ତି। ଯେଉଁ କାକଭୂଷଣ୍ଡି ମହାରାଜ ସତେଇଶ କଳ୍ପର ସ୍ମୃତି ରଖି ଭଗବାନଙ୍କୁ ଭକ୍ତି କରନ୍ତି, ତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସନ୍ଦେହ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ।
ତା'ହେଲେ ଆମେ ଆଉ ଆପଣଙ୍କ ପରି ସାଧାରଣ ଭକ୍ତଙ୍କ କଥାକୁ କଣ ବା ବିଚାରକୁ ଆଣିବା?
ଅଶ୍ରଦ୍ଧା ଏହାର ପ୍ରଧାନ ଏବଂ ମୂଳ କାରଣ ଅଟେ। ଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି –

9.3

ଅଶ୍ରଦ୍ଦଧାନାଃ(ଫ୍) ପୁରୁଷା, ଧର୍ମସ୍ୟାସ୍ୟ ପରନ୍ତପ
ଅପ୍ରାପ୍ୟ ମାଂ(ନ୍) ନିବର୍ତନ୍ତେ, ମୃତ୍ୟୁସଂସାରବର୍ତ୍ମନି ॥3॥

ହେ ପରନ୍ତପ ! ଏହି ଧର୍ମର ମହିମା ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ନ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟ ମୋତେ ନ ପାଇ ମୃତ୍ୟୁରୂପୀ ସଂସାର ମାର୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରୁଥାନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ବାରମ୍ବାର ଜନ୍ମ ନେଉଥାନ୍ତି ଓ ମରୁଥାନ୍ତି।

ବିବେଚନ :-

ଏଠାରେ ଭଗବାନ କାକଭୂଷଣ୍ଡି ମହାରାଜଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି ଓ ତାଙ୍କର ସ୍ମରଣ କରି ଆମେ ଗୀତା ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ଆଗକୁ ବଢିବାପାଇଁ କହିଛନ୍ତି ।

ଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି, ହେ ପରନ୍ତପ ଅର୍ଜୁନ ! ନିଜର ଅବିଶ୍ୱାସ ହେତୁ ବା ଧର୍ମରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ନରଖୁଥିବା ପୁରୁଷମାନେ ମୋତେ ପ୍ରାପ୍ତ ନହୋଇ ମୃତ୍ୟୁରୂପକ ସଂସାର ଚକ୍ରରେ ଘୁରିବୁଲନ୍ତି। ତେଣୁ ଯଦି ତୁମ ଜୀବନରେ ଆଧାତ୍ମିକ ଶକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ, ତେବେ ତୁମେ କେବଳ ବିଶ୍ୱାସ ବା ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବ। ବର୍ତ୍ତମାନ ଚତୁର୍ଥ, ପଞ୍ଚମ ଏବଂ ଷଷ୍ଠ ଶ୍ଳୋକରେ ଅନେକ ଭ୍ରମ ବା ଦ୍ୱନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ହେବାକୁ ଯାଉଛି। ଆମେ ଏବେ ଏହି କାହାଣୀରୁ ବାହାରି ଆମର ବୁଦ୍ଧିକୁ ଜାଗୃତ କରିବା।

9.4

ମୟା ତତମିଦଂ(ମ୍) ସର୍ବଂ(ଞ୍), ଜଗଦବ୍ୟକ୍ତମୂର୍ତିନା
ମତ୍ସ୍ଥାନି ସର୍ବଭୂତାନି, ନ ଚାହଂ(ନ୍) ତେଷ୍ୱବସ୍ଥିତ ||4||

ଏ ସମଗ୍ର ସଂସାର ମୋର ନିରାକାର ସ୍ୱରୂପରେ ବ୍ୟାପ୍ତ। ସବୁ ପ୍ରାଣୀ ମୋ ' ଠାରେ ରହିଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରେ ରହି ନାହିଁ ତଥା ସେହି ପ୍ରାଣୀମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋ' ଠାରେ ରହି ନାହାନ୍ତି। ମୋର ଏହି ଈଶ୍ବର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଯୋଗ (ସାମର୍ଥ୍ୟ)କୁ ଦେଖ! ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କରୁଥିବା ଓ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଭରଣପୋଷଣ କରୁଥିବା ମୋର ସ୍ବରୂପ ସେହି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ଠାରେ ନାହିଁ।

ବିବେଚନ :-

ଏଠାରେ ଭଗବାନ ନିଜର ସ୍ୱରୂପ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି। ଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି ହେ ଅର୍ଜୁନ, ବରଫରେ ଜଳ ସଦୃଶ, ମୋ ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥାତ୍ ନିରାକାର ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ସକଳ ଭୂତ ମୋର ସମ୍ପର୍କର ଆଧାରରେ ସ୍ଥିତ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନାହିଁ। ଏହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସାର ମୋ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇରହିଛି।

9.5

ନ ଚ ମତ୍ସ୍ଥାନି ଭୂତାନି, ପଶ୍ୟ ମେ ଯୋଗମୈଶ୍ୱରମ୍
ଭୂତଭୃନ୍ନ ଚ ଭୂତସ୍ଥୋ, ମମାତ୍ମା ଭୂତଭାବନ ||5||

ଏ ସମଗ୍ର ସଂସାର ମୋର ନିରାକାର ସ୍ୱରୂପରେ ବ୍ୟାପ୍ତ। ସବୁ ପ୍ରାଣୀ ମୋ ' ଠାରେ ରହିଛନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରେ ରହି ନାହିଁ ତଥା ସେହି ପ୍ରାଣୀମାନେ ମଧ୍ୟ ମୋ' ଠାରେ ରହି ନାହାନ୍ତି। ମୋର ଏହି ଈଶ୍ବର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଯୋଗ (ସାମର୍ଥ୍ୟ)କୁ ଦେଖ ! ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କରୁଥିବା ଓ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଭରଣପୋଷଣ କରୁଥିବା ମୋର ସ୍ବରୂପ ସେହି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ଠାରେ ନାହିଁ।

ବିବେଚନ :-

ଏଠାରେ ଭଗବାନ କହୁଛନ୍ତି ହେ ଅର୍ଜୁନ ଏହି ସମଗ୍ର ଭୂତ ମୋଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ନୁହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମୋର ଐଶ୍ୱରୀୟ ଯୋଗଶକ୍ତି ଦେଖ, ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଭରଣ ପୋଷଣ କର୍ତ୍ତା ଏବଂ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ହୋଇମଧ୍ୟ ମୋର ଆତ୍ମା ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ନୁହେଁ। ଏହି ସାରା ଜଗତ ମୋ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି, ସମସ୍ତ ଭୂତ ମୋ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛନ୍ତି, ମୁଁ ସେମାଙ୍କଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ମୋଠାରେ ସ୍ଥିତ ନୁହନ୍ତି। ଆମେ ଏବେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢିଆସିଛୁ ଯେ ଭଗବାନ ପ୍ରତି କୋଣ କୋଣରେ ବିଦ୍ୟମାନ। ଆମର ହୃଦୟରେ ଭଗବାନ ଅଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଭଗବାନ ଆଜି ଏଠାରେ ଭିନ୍ନ କଥା କହୁଛନ୍ତି। ସେ ଆମକୁ ଏହା କହି ନିଜଠାରୁ ଦୂରେଇ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ସେ ସବୁଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନଥାନ୍ତି।

9.6

ୟଥାକାଶସ୍ଥିତୋ ନିତ୍ୟଂ(ୱଁ), ବାୟୁଃ(ସ୍) ସର୍ବତ୍ରଗୋ ମହାନ୍ ।
ତଥା ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି, ମତ୍ସ୍ଥାନୀତ୍ୟୁପଧାରୟ ||9.6||

ସର୍ବତ୍ର ବିଚରଣଶୀଳ ମହାନ୍ ବାୟୁ ଯେପରି ନିରନ୍ତର ଆକାଶରେ ସ୍ଥିତ , ସେହିପରି ସବୁ ପ୍ରାଣୀ ମୋ ' ଠାରେ ହିଁ ସ୍ଥିତ ବୋଲି ତୁମେ ମାନିନିଅ।

ବିବେଚନ :-

ବର୍ତ୍ତମାନ ଭଗବାନ ଏଠାରେ କିଛି ସମାଧାନ ପ୍ରଦାନ କରି କହୁଛନ୍ତି, ଆକାଶରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ଏବଂ ସର୍ବତ୍ର ବିଚରଣ କରୁଥିବା ମହାନ୍ ବାୟୁ ଯେପରି ସର୍ବଦା ଆକାଶରେ ହିଁ ଅବସ୍ଥିତ ରହେ, ସେହିପରି ଏକ ପ୍ରକାର ମୋର ସଂକଳ୍ପ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ଭୂତ ମୋ ଠରେ ଅବସ୍ଥିତ

ବୋଲି ତୁମେ ଜାଣ. ସେ ପାଣିରେ ବରଫ ଭଳି ସବୁଆଡେ ବ୍ୟାପ୍ତ। ବରଫ ଜଳରୁ ସୃଷ୍ଟିହୁଏ, କିନ୍ତୁ ଥରେ ଜଳ ବରଫ ହୋଇଗଲେ ଆମେ ଏହାକୁ ପାନ କରି ପାରିବାନାହିଁ।

ଦୁଧରୁ ଦହି ତିଆରି ହୁଏ. କିନ୍ତୁ ଆମେ ଦହିରୁ ଦୁଧ ବାହାର କରିପାରିବା ନାହିଁ। ଦହି ମଧ୍ଯ ଦୁଧରୁ ତିଆରି ହୋଇଥିଲେ ବି ସେଥିରେ ଦୁଧ ଅଂଶ ଆଦୌ ନଥାଏ। ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା କ୍ଷୀର ହୋଇ ରହିଥାଏ, ସେଥିରେ ଦହି ଅଂଶ ରହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ।

ଯେତେବେଳେ ଆମେ ସମୁଦ୍ର ତଟକୁ ଯିବା, ସେତେବେଳେ ଆମେ ସେଠାରେ ବହୁତ ତରଙ୍ଗ ଦେଖିଥାଉ, ଯଦି କେହି ଆମକୁ ତରଙ୍ଗକୁ ଧରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଅନ୍ତି, ତେବେ ଆମେ ତାକୁ ଧରି ପାରିବା ନାହିଁ । ଧରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ କେବଳ ଆମକୁ ପାଣି ଅନୁଭୂତ ହେବ। ସେହି ତରଙ୍ଗ ଜଳରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି କିନ୍ତୁ ସେହି ତରଙ୍ଗରେ ଜଳ ନଥାଏ ଏବଂ ସେହି ତରଙ୍ଗ ମଧ୍ଯ ଜଳରେ ନାହିଁ। ସେହି ତରଙ୍ଗକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଧରା ଯାଇ ପାରିବନାହିଁ। ଆମେ କେବଳ ତରଙ୍ଗକୁ ଦେଖିପାରୁ କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଧରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। ଧୀରପାଣିରେ ତରଙ୍ଗ ନଥାଏ ଏବଂ ତରଙ୍ଗରେ ଜଳ ନଥାଏ।

ଚିତ୍ରକାର କାନ୍‌ଭାସ୍‌ରେ ଏକ ଚିତ୍ର ଆଙ୍କିଥାଏ ଏବଂ ରଙ୍ଗ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ଆକାର ଦେଇଥାଏ ଯେପରି, ନଦୀ, ପର୍ବତ ପାହାଡ଼ ସବୁକିଛି ସୃଷ୍ଟି ହେଲାପରି ଲାଗେ। ଆମେ ଏହାକୁ ଦେଖି କହିଥାଉ ଯେ ଏହା ଏକ ପର୍ବତ, ଏହା ଏକ ପାହାଡ଼ ଏବଂ ଏହା ଏକ ଗଛ କିନ୍ତୁ କେଉଁ ସ୍ୟାହିରେ ଏହା ତିଆରିହୁଏ ଏହା ଜାଣିହୁଏନାହିଁ। ଆମେ ଏଥିରେ ସ୍ୟାହିକୁ ଦେଖୁନା, କେବଳ ଆମକୁ ଆକୃତି ହିଁ ଦେଖାଯାଏ.

ବରଫ ଦ୍ଵରା ଯଦି ଘର ତିଆରି କରାଯାଏ ତେବେ ଆମେ ତାକୁ ବରଫର ଘର କହୁ କିନ୍ତୁ ଏହା କ'ଣ ବରଫ କି ? ଆମେ କହୁ ଏହା ରହିବାପାଇଁ କେବଳ ଏକ ସ୍ଥାନ। ବରଫ କାଟିବାଦ୍ଵାରା ଏହା ତିଆରି ହୁଏ କିନ୍ତୁ ଏହା ବରଫ ନୁହେଁ।

ସମଗ୍ର ଜଗତ ଈଶ୍ଵରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ସତ, ହେଲେ ଆମେ ଯଦି ଏଥିରେ ଈଶ୍ଵରଙ୍କର ବାସ କଥା କଳନା କରିବା, ତେବେ ତାହାକୁ ପାଣିରେ ତରଙ୍ଗର ବାସ ସହ ତୁଳନା କରାଯାଇପାରେ। ଯେପରି ଆମେ ଏକ ତରଙ୍ଗକୁ ଦେଖି ତାକୁ ଧରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ସେଥିରେ କିଛି ମିଳିବ ନାହିଁ; ସେହିପରି ଆମେ ଈଶ୍ଵରଙ୍କର ସୃଷ୍ଟ ଦୁନିଆକୁ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ମଧ୍ଯ ଭଗବାନ ସେଥିରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ।

ପରମାତ୍ମା ଚୈତନ୍ୟ ଯୁକ୍ତ, ସେ ଅକ୍ଷର ବ୍ରହ୍ମ, ସେ ସନାତନ। ତାଙ୍କର କେବେ ଉତ୍ପତ୍ତି ନାହିଁ କିମ୍ଵା ନଷ୍ଟ ବି ନାହିଁ। ସେ କେବେ କମନ୍ତି ନାହିଁ ଓ ବଢନ୍ତି ନାହିଁ, ନିଜର ଆକାର ମଧ୍ଯ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରନ୍ତି ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଏହି ସଂସାର ପ୍ରତିକ୍ଷଣ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ।

ଗତବର୍ଷର କଥାବସ୍ତୁ ଏହିବର୍ଷ ତାହା ବଦଳିଗଲାଣି। ପ୍ରତ୍ୟକ ବସ୍ତୁ ପାରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ। ଯେଉଁ ବସ୍ତୁ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ତାର ବିନାଶ ହୁଏ।

ପ୍ରତ୍ୟକ ବସ୍ତୁର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥାଏ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିନିଷର ଜନ୍ମହୁଏ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ। ଈଶ୍ଵରଙ୍କ ପ୍ରବୃତ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣନୁକ୍ରମିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ; ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିନିଷ ଯାହା ଯେମିତି ଏବେ ଅଛି, ଭବିଷ୍ୟତରେ ସେପରି ରହିବ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ବୃତ୍ତି ଅକ୍ଷର ବା ଅବିନାଶୀ। ଯଦି ଭଗବାନ ଏହି ଜଗତରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହନ୍ତେ ତେବେ ଏହି ଜଗତ ଅମର ହୋଇଯାନ୍ତା। ଏହା ଅନନ୍ତ ହୋଇଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ। ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଶକ୍ତି ଏହି ସଂସାରରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଛି ଏବଂ ଏହା ଅବିନାଶୀ, ଏଥିପାଇଁ ପରାମାତ୍ମା ଏହି ବିନାଶ ଶୀଳ ସଂସାରରେ ବାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ।

ଆମେ ପ୍ରତିଦିନ ରାତିରେ ଶୋଇଥାଉ, ଶୋଇବାପରେ ଆମେ ସ୍ଵପ୍ନଦେଖୁ, ସ୍ଵପ୍ନରେ କିଛି ବି ହୋଇପାରେ. ଆମେ ହଠାତ ଗୋଟେ ଜାଗାରେ ପହଞ୍ଚିଯାଉ। ଏହି ସ୍ବପ୍ନ ସତ ନା ଆମର ଜାଗ୍ରତ ଅବସ୍ଥା ସତ ଭାବି ଆମର ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ। କିନ୍ତୁ ଆମକୁ ସ୍ଵପ୍ନାବସ୍ଥାରେ ଏହାହିଁ ସତ୍ୟ ଲାଗେ। ଯେତେବେଳେ ଆମେ ସ୍ଵପ୍ନରେ କିଛି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଘଟଣା ଦେଖୁ, ବା କଷ୍ଟ ସହିଥାଉ ତେବେ ଭୟରେ ଆମର କପାଳରେ ଝାଳ-ବିନ୍ଦୁ ଦେଖାଯାଏ।

ଆଉ ଯଦି ଭଲ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖୁ ତେବେ ଦିନଯାକ ଖୁସି ଅନୁଭବ କରିଥାଉ। କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଖରାପ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିବାପରେ ଜାଗ୍ରତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଆସୁ ସେତେବେଳେ ଆମେ ଜାଣିପାରୁ ଯେ ଆମେ ଗୋଟିଏ ଖରାପ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲୁ ଏବଂ ଆମେ ଭାବୁ କି ଭଲହେଲା ଏହା କେବଳ ଏକ ସ୍ଵପ୍ନ ଥିଲା ,ଏହାଭାବି ଆମେ ଆଶ୍ବସ୍ତି ଅନୁଭବ କରୁ। ସେହିପରି ଭଗବାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ହିଁ ଏହି ସମଗ୍ର ଜଗତ ସ୍ଵପ୍ନ ଭଳି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଯେତେବେଳେ ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ଞାନ ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଜଗତର ସ୍ଵପ୍ନବତ୍ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆମେ ବୁଝିପାରୁ ଏବଂ ସବୁ ମାୟା ଲୋପ ହୋଇଯାଏ।

सोइ जानइ जेहि देहु जनाई।

जानत तुम्हहि तुम्हइ होइ जाई॥

जब मैं था तब हरि नहीं अब हरि है मैं नाहीं ।

प्रेम गली अति सांकरी जामें दो न समाहीं ॥

मम दरसन फल परम अनूपा। जीव पाव निज सहज सरूपा॥
जनकसुता कइ सुधि भामिनी। जानहि कहु करिबरगामिनी॥5॥

ଭଗବାନ ଶ୍ରୀ ରାମ ଶବରୀକୁ କହିଲେ ମୋର ଦର୍ଶନର ପରମ ଫଳ ଏହାଯେ ଯେଉଁ ଜୀବ ନିଜ ସ୍ୱରୂପରୁ ବାହାରିଆସି ପ୍ରକୃତରେ ମୋତେ ଜାଣିପାରେ ବା ମୋର ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଜାଣିପାରେ, ସେହି ଜୀବ ଜଗତର ସ୍ୱପ୍ନ ଅବସ୍ଥାରୁ ଜାଗ୍ରତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଆସି ପରମ ଶାନ୍ତି ଲାଭକରେ। ଏହିଠାରେ "ହରି ଶରଣମ୍" ସ୍ତୁତି ସହ ଆଜିର ବିବେଚନ ସତ୍ରର ସମାପନ ହେଲା।

।।हरि शरणम हरि शरणम हरि शरणम हरि शरणम।।

ପ୍ରଶ୍ନ ଏବଂ ଉତ୍ତର ଅଧିବେଶନ: -

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା :- ଅରୁନ୍ଧତି ଦିଦି

ପ୍ରଶ୍ନ :- କଳ୍ପ ଅର୍ଥ କଣ?

ଉତ୍ତର :- ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଦିନ ଗୋଟିଏ କଳ୍ପ ସହିତ ସମାନ ହୋଇଥାଏ। ଏକ କଳ୍ପରେ ଚଉଦ ମନୁ ଥାନ୍ତି। ଗୋଟିଏ ମନୁକୁ ଗୋଟିଏ ମନ୍ୱନ୍ତର କୁହାଯାଏ। ଗୋଟିଏ ମନ୍ୱନ୍ତରରେ ବାସ୍ତରୀ ଚତୁର୍ଯୁଗ । ଗୋଟେ ଚତୁର୍ଯୁଗରେ କଳି ଯୁଗର ସମୟ ହେଲା ଚାରିଲକ୍ଷ ବତିଶ ହଜାର ବର୍ଷ। ଦ୍ୱପର ଯୁଗର ସମୟ - ଆଠଲକ୍ଷ ଚଉଷଠି ହଜାର ବର୍ଷ, ତ୍ରେତୟା ଯୁଗର ଆୟୁ - ବାରଲକ୍ଷ ଛୟାନବେ ହଜାର ବର୍ଷ ଏବଂ ସତ୍ୟ ଯୁଗର ଆୟୁ - ସତର ଲକ୍ଷ୍ ଅଠେଇଶ ହଜାର ବର୍ଷ ଅଟେ। ଏହିପ୍ରକାର ଏକ ଚତୁର୍ଯୁଗରେ ତୈୟାଳିଶ ଲକ୍ଷ କୋଡିଏ ହଜାର ବର୍ଷ ହୋଇଥଏ।

ଏକ କଳ୍ପ = 14 ମନ୍ୱନ୍ତର × 72 ଚତୁର୍ଯୁଗ × 432000ବର୍ଷ

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା :- ଅଳକା ଦିଦି

ପ୍ରଶ୍ନ :- ତୃତୀୟ ଶ୍ଳୋକରେ ଆଶ୍ରଦ୍ଧଧାନା ଅର୍ଥ କଣ?

ଉତ୍ତର :- ଆଶ୍ରଦ୍ଧାଧାନା ଅର୍ଥ ଯିଏ ଶ୍ରଦ୍ଧାରୁ ବଞ୍ଚିତ ଅର୍ଥ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ବିଶ୍ୱାସରୁ ବଞ୍ଚିତ। ଏନେଇ ଏକ ସୁନ୍ଦର କାହାଣୀ ଅଛି -

ଥରେ ଭଗବାନ ଶିବ ଏବଂ ପାର୍ବତୀ ଭ୍ରମଣ ପାଇଁ ବାହାରକୁ ଗଲେ। କୁମ୍ଭସ୍ନାନ ଚାଲିଥାଏ। ପାର୍ବତୀ ଶିବଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ, ଯଦି ଗଙ୍ଗାରେ ଗାଧେଇବା ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତ ପାପ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପାପ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ପରିତ୍ରାଣ ପାଇଯିବେ। ଶିବ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ନା। ଏହାପରେ ପାର୍ବତୀ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ତେବେ ଶାସ୍ତ୍ରରେ କଣ ମିଥ୍ୟା ଲେଖା ହୋଇଛି? ଶିବ ଏହା ମଧ୍ୟ ଅସ୍ୱୀକାର କଲେ। ପାର୍ବତୀ ପୁଣି କହିଲେ, ଆପଣ ଉଭୟ ଜିନିଷ ପାଇଁ ମନାକଲେ ? ଶିବ ପୁଣି କହିଲେ ଯିଏ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ଗଙ୍ଗରେ ସ୍ନାନ କରିବ ତାର ପାପ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ଓ ଯିଏ ବିନା ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ସ୍ନାନ କରେ ତାର ପାପନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ। ଏହିକଥାକୁ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ଶିବ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକ ପରୀକ୍ଷା ନେବାପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ। ଭଗବାନ ଶିବ ଏକ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀର ରୂପ ଧାରଣ କରି ଏକ ଗର୍ତ୍ତରେ ପଡିଗଲେ। ପାର୍ବତୀ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କ ରୂପନେଇ ଏହି ଗର୍ତ୍ତ ନିକଟରେ ବସି ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗଲେ ଯେ, କେହି ତାଙ୍କ ସ୍ୱମୀଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ। କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ କେହି ସେହି ଗର୍ତ୍ତ ନିକଟକୁ ଆସନ୍ତି, ପାର୍ବତୀ କୁହନ୍ତି ଯଦି ତୁମେ ପାପୀ ହୋଇଥିବ ତେବେ ମୋ ସ୍ୱମୀଙ୍କୁ ଛୁଇଁଲେ ତୁମେ ମଧ୍ୟ କୁଷ୍ଠ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଯିବ। ଏହି କଥାଶୁଣି ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆସୁଥିଲେ, ସେ ଫେରିଯାଉଥିଲେ। ଏହିପରି ଭାବେ ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଗଲା ଏବଂ କେହି ବି ଭଗବାନ ଶିବଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବାପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଲେ ନାହିଁ। କିଛିକ୍ଷଣପରେ ଜଣେ ଯୁବକ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା। ପାର୍ବତୀ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ସର୍ତ୍ତ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରିଲେ। ଯୁବକ ନ ଡରି କହିଲା ହଁ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗଙ୍ଗରେ ସ୍ନାନ କରି ଆସିଛି ତେଣୁ ମୋର ସବୁ ପାପ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛି। ଏହାପରେ ସେ ସେହି ଗର୍ତ୍ତ ଭିତରକୁ ଡେଇଁ ପଡି ଶିବଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କଲେ। ଏହାପରେ ଶିବ ଓ ପାର୍ବତୀ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲେ, ଏତେ ଭିଡ ଭିତରେ ସେମାନେ କେବଳ ଜଣେ ମାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପାଇଲେ ଯାହାର ପ୍ରକୃତ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା। ସେହିଁ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଥିଲା ଯେ ଗଙ୍ଗାରେ ସ୍ନାନକରି ତାର ସମସ୍ତ ପାପ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ତାକୁ କୁଷ୍ଠ ରୋଗ ହେବନାହିଁ।

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା :- ପ୍ରେମନାଥ ଉପାଧ୍ୟାୟ ଭାଇ

ପ୍ରଶ୍ନ :- ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ନାମ ଉପରେ ବିବରଣୀ ଦିଅନ୍ତୁ

ଉତ୍ତର :- ରାଜବିଦ୍ୟା ରାଜଗୁହ୍ୟ ଯୋଗ ଅର୍ଥାତ୍ ସକଳ ବିଦ୍ୟାର ରାଜା, ସମସ୍ତ ଜ୍ଞାନର ରାଜା ଏବଂ ସକଳ ଗୁଢ ତତ୍ତ୍ୱଯୁକ୍ତ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ।

|| ଓଁ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣମସ୍ତୁ ||

ଆମେ ବିଶ୍ବାସ କରୁଛୁ ଯେ ଆପଣଙ୍କୁ ବିବେଚନର ରଚନା ପଢି ଭଲ ଲାଗିଥିବ । ଦୟାକରି ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଲିଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଆମକୁ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଅବଗତ କରାନ୍ତୁ ।

https://vivechan.learngeeta.com/feedback/

ବିବେଚନ-ସାର ଆପଣ ପାଠ କଲେ, ଧନ୍ୟବାଦ !
ଆମେ ସମସ୍ତ ଗୀତା ସେବୀ , ଅନନ୍ୟ ମନରେ ପ୍ରୟାସ କରୁଛୁ ଯେ ବିବେଚନର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ କଳେବରରେ ପହଞ୍ଚୁ । ଏହାପରେ ମଧ କଥନୀ କିମ୍ବା ଭାଷା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ପାଇଁ ଆମେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥୀ ।

ଜୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ!
ସଂକଳନ- ଗୀତା ପରିବାର - ରଚନାତ୍ମକ ଲେଖନ ବିଭାଗ

ପ୍ରତି ଘରେ ଗୀତା, ପ୍ରତି କରେ ଗୀତା
Let's come together with the motto of Geeta Pariwar, and gift our Geeta Classes to all our Family, friends & acquaintances

https://gift.learngeeta.com/

ଗୀତା ପରିବାର ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଶୁଭାରମ୍ଭ କରିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣମାନେ ସମସ୍ତ ପୂର୍ବତନ ବିବେଚନର ୟୁଟ୍ୟୁବ ଭିଡିଓ ଏବଂ ପିଡିଏଫ୍ ଗୁଡିକୁ ବି ଦେଖି ଏବଂ ପଢି ପାରିବେ ।ଦୟାକରି ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଲିଙ୍କର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତୁ ।

https://vivechan.learngeeta.com/

।। ଗୀତା ପଢନ୍ତୁ, ପଢାନ୍ତୁ, ଜୀବନରେ ଆପଣାନ୍ତୁ ।।
।। ଓଁ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣମସ୍ତୁ ।।